5068
BUDAPEST

VINERI 29 IUNIE 2001 · ANUL LI NR. 26

FOAIA românească

FONDAT ÎN 1951
40 FORINTI
CALENDARUL ROMÂNILOR DIN UNGARIA

„Trecut-au anii...”

„Cînd alții vor să-ți stabilească statutul...”

În grai viu

www.foaia.com / foaia@matavnet.hu

CALENDAR ORTODOX

2 iulie, luni – Aşezarea în raclă a cinstitului veşmânt al Preasfintei Născătoarei de Dumnezeu în Vlaherne; † Binecredinciosul Voievod Ştefan cel Mare şi Sfânt.
3 iulie, marţi – Sf. Mc. Iachint; Sf. Anatolie, patriarhul Constantinopolului.
4 iulie, miercuri – Cuv. Andrei, arhiepiscopul Cretei; Cuv. Marta.
5 iulie, joi – † Cuv. Atanasie al Atonului; Cuv. Lampadie; Sf. Mc. Ciprian.
6 iulie, vineri – Cuv. Sisoe cel Mare; Sf. Mc. Lucian; Sf. Arhip şi Filimon.
7 iulie, sîmbătă – Sf. Mare Mc. Chiriachi; Cuv. Toma din Maleon şi Acachie de la Scara.
8 iulie, duminică – Sf. Mare Mc. Procopie; Sf. Mc. Teodora; Sf. Epictet şi Astion. Duminica a 5-a după Rusalii.

AGENDĂ

2 iulie

1504 – a murit domnul Moldovei *Ştefan cel Mare*, personalitate remarcabilă a Evului Mediu românesc.

1566 – s-a stins din viaţă medicul francez *Nostradamus*, pe numele lui adevărat Michel de Nostre-Dame. Se ştie că a devenit medic în perioada epidemiei de ciumă, dar fiindcă a supravieţuit, l-au considerat medic de miracol. Atunci a început să-şi înregistreze renumitele preziceri, din care foarte multe au devenit realitate. Profeţiile lui s-au născut în timp ce îşi muia picioarele într-un lighean cu apă. Nostradamus a scris şi cărţi de reţete, acordînd o mare atenţie pregătirii corecte a compoturilor. El a fost şi primul cosmetician al Franţei.

1926 – s-a născut scriitorul român *Octavian Paler*.

1961 – s-a stins din viaţă scriitorul american *Ernst Hemingway*.

3 iulie

1850 – apare, la Iaşi, publicaţia bisăptămînală *„Zimbrul"*, tribună politică şi literară unionistă.

4 iulie

1502 – are loc sfinţirea *mănăstirii Dealului* (Tîrgovişte) ridicată de Radu cel Mare. Importanţa culturală a acestei ctitorii constă în impunerea unui stil arhitectonic specific românesc şi în activitatea tipografică intensă ce se va desfăşura aici.

5 iulie

1853 – la editura pariziană „De Soye et Bouchet" apare volumul *„Doine şi Lăcrimioare"* de Vasile Alecsandri, unul dintre cele mai importante din întreaga creaţie poetică a bardului de la Mirceşti. „Doinele" lui Alecsandri sînt primele poezii de inspiraţie folclorică din literatura română.

6 iulie

1971 – s-a stins din viaţă renumitul muzician american de jazz *Louis Armstrong*, numit de prieteni şi Satchmo.

7 iulie

1887 – s-a născut pictorul francez *Marc Chagall*.

1930 – a murit scriitorul *Arthur Conan Doyle*, părintele celebrului erou de roman detectivul Sherlock Holmes.

8 iulie

1621 – s-a născut celebrul autor francez de fabule *Jean de la Fontaine*. Una dintre cele mai cunoscute fabule este cea intitulată: „Vulpea şi corbul".

Foaia românească respectă ortografia română veche, dar în cazul contribuţiilor sosite din partea colaboratorilor, păstrează scrierea folosită de autor.

Pe copertă: **Întîlnirea promoţiei 1982–86 de la Liceul N. Bălcescu**
(Fotografie de Eva Iova)

O invitaţie refuzată sau o vizită amînată?

În ziua de 14 iunie a.c., ambasadorul român de la Budapesta, *Petru Cordoş*, a informat conducătorii comunităţii noastre că s-a clarificat data şi programul vizitei la Bucureşti a unei delegaţii alcătuite din lideri ai minorităţii române din Ungaria. Invitaţia în capitala României a fost făcută de către ministrul de externe *Mircea Geoană*, cu ocazia vizitei sale la Budapesta, la începutul lunii aprilie a acestui an. Cinci persoane urmau să plece la Bucureşti în perioada 25-28 iunie: *Traian Cresta*, preşedinte AŢRU, *dr. Ioan Ciotea*, preşedinte UCRU, *Tiberiu Boca*, conducătorul Redacţiei Române a Televiziunii Maghiare, *Tiberiu Iuhas*, şeful oficiului AŢRU şi *Eva Iova*, directoarea Editurii NOI şi redactorul şef al Foii româneşti, semnatarul acestor rînduri. Însă cu trei zile înainte de plecare vizita a fost anulată. Reprezentanţii Autoguvernării pe Ţară a Românilor din Ungaria au renunţat la această posibilitate, referindu-se la unele motive obiective.

– Care sînt explicaţiile anulării vizitei la Bucureşti? – am dorit să aflăm prima dată de la Traian Cresta.

– Cred că invitaţia a venit prea repede. Nu am avut destul timp să ne pregătim pentru drumul la Bucureşti. În ultimele săptămîni am vizitat toate şcolile româneşti, adunînd informaţii despre doleanţele lor, înregistrînd cererile pe care putem să le transmitem responsabililor de la Bucureşti. Nu am discutat despre această vizită nici cu Prezidiul AŢRU, n-am avut nici un fel de împuternicire pentru a purta tratative cu oficialităţile române. Şi tocmai în zilele acestea, nu ne putem lăuda că relaţiile româno-maghiare ar fi prea bune...

Preşedintele AŢRU s-a referit în continuare la Legea statutului maghiarilor de peste hotare, care a fost adoptată recent de Parlamentul de la Budapesta, din cauza căreia şi delegaţia românilor din Ungaria ar fi putut ajunge la Bucureşti în situaţii penibile.

– Nu cred că avem un răspuns concret, o poziţie comună referitor la această problemă. Şi sînt convins că ziariştii din Bucureşti ne-ar fi întrebat şi despre acest lucru, care în aceste zile a tulburat relaţiile româno-maghiare. Adevărul este că am considerat că un răspuns nepotrivit – sau o interpretare greşită a opiniei noastre – ar putea face mai mult rău comunităţii noastre, decît bine.

– Credeţi că oficialităţile din Bucureşti tocmai despre această lege au dorit să discute cu delegaţia românilor?

– Nu vorbesc despre politicieni, dar sînt convins că ziariştii s-ar fi folosit de noi.

– Nu consideraţi că este cu mult mai penibil că s-a renunţat la vizită, acum că a fost deja întocmit şi programul celor două zile, decît că delegaţia noastră ar fi luat o poziţie comună şi ar fi militat numai pentru interesele comunităţii noastre, ar fi prezentat numai aşteptările românilor de aici faţă de ţara-mamă?

– Nu cred, pentru că în acest moment lumea este prea agitată... I-am cerut domnului ambasador să revenim cu problema acestei vizite la toamnă.

La întrebarea cum a fost primită la Oficiul pentru Minorităţi din Budapesta vestea renunţării la vizita oficială de la Bucureşti, *Ştefan Frătean*, referent pentru problemele românilor ne-a transmis poziţia instituţiei lor:

– Oficiul nostru a aflat cu părere de rău că s-a renunţat la vizita oficială a românilor din Ungaria în capitala României. Bineînţeles, respectăm deciziile Autoguvernării Româneşti pe Ţară, dar sîntem şi dezamăgiţi că minorităţile de la noi în multe cazuri nu se folosesc de drepturile lor asigurate prin lege. Reprezentanţa pe ţară trebuie să aibă o poziţie pentru care să îşi asume răspunderea în toate împrejurările. Nu se poate accepta că nu sîntem pregătiţi să ne întîlnim, de exemplu, cu preşedintele României. Cred că a nu lua o poziţie, este o greşeală inacceptabilă din partea fiecărei instituţii.

Bineînţeles, cel mai incomod rol i-a revenit ambasadorului Cordoş, care după ce a militat pentru realizarea vizitei oficiale a conducătorilor noştri la Bucureşti, a trebuit să transmită renunţarea la program.

– Cum a fost primită vestea la Bucureşti? – I-am întrebat pe domnul Petru Cordoş.

– Pot să vă spun că Bucureştiul a privit cu înţelegere această situaţie. Vreau să menţionez că invitaţia a fost făcută încă din aprilie, deci nu numai cu două săptămîni în urmă s-a ştiut despre acest drum. Deocamdată trebuie să acceptăm poziţia conducătorilor de la Autoguvernare, care nu au renunţat la idee, ci doar au cerut amînarea vizitei pînă la toamnă.

– Credeţi că după toate cele întîmplate, la toamnă va mai avea şanse o astfel de vizită oficială?

– Dacă noi, cei care am sprijinit ideea, nu vom aduce în discuţie reluarea acestei iniţiative, ea nu se va înfăptui.

Delegaţia românilor din Ungaria luni seara s-ar fi întîlnit cu ministrul de externe *Mircea Geoană*, în programul de marţi figurau discuţii la Fundaţia Culturală Română, o primire la Preşedintele României, *Ion Iliescu*, întîlniri cu parlamentarii celor două comisii de politică externă ale Parlamentului şi discuţii la TVR Internaţional şi la ROMPRES. Miercuri au fost prevăzute discuţii la Ministerul Educaţiei şi Cercetării, la Ministerul Informaţiilor Publice – Departamentul pentru Românii de Pretutindeni şi vizionarea premierei unei piese la Teatrul Naţional.

E. Iova

Absolvenţii promoţiei 1982-1986 s-au întîlnit a treia oară

„Trecut-au anii...”

După ce ai împlinit vîrsta de 20 de ani timpul zboară cel mai repede. Cei care n-au crezut acest adevăr auzit de la cei mai experimentaţi, acum şi-au dat seama. Prima perioadă a încercărilor, a căutării locului şi rostului în viaţă s-a încheiat. Cel puţin deocamdată. Copiii ieşiţi în 1986 de pe băncile Liceului Bălcescu s-au întors să povestească despre peripeţiile, dar şi despre experienţele grosolane din anii precedenţi. Elevii s-au schimbat atît fizic, cît şi sufleteşte. De unii s-au mai „lipit” cîteva kilograme, alţii sînt mai bogaţi în spirit, dar mai săraci la numărul firelor de păr. Poate aşa este normal.

Tabloul promoţiei 1982-1986 este unul dintre multele atîmate de pereţii clădirii. Absolvenţii probabil că n-au fost nici mai buni, nici mai răi decît alţii. După o pauză de 5 ani aceştia au fost aşteptaţi la 23 iunie de fosta diriginţă, *Iuliana Jurău Rad*, pentru care aşa cum nu există poet preferat sau elev preferat, poate aşa nu există o clasă mai agreată decît alta. Ea preferă principiile riguroase, pe care poate cei mai mulţi le-am înţeles numai după terminarea liceului românesc. Doamna profesoară s-a schimbat cel mai puţin. A fost şi în acea după-masă de sîmbătă exact cum a fost şi înainte: punctuală şi atentă. Datele despre foasta sa clasă erau aranjate şi ascunse într-un dosar. Tabla era împodobită cu citate, la fel ca şi odinioară probele la limba română sau rusă, pe care le trecea pe tablă în timpul pauzelor, ca să nu pierdem timpul în oră. Elevii săi s-au adunat pentru a treia oară să se revadă. La începutul orei de diriginţie a raportat *Adam Bauer: „Doamna profesoară cu onoare vă raportez că efectivul clasei este 33, dintre care sînt prezenţi 15...”*. Cam puţini, pentru că la ultimele două întîlniri au venit cîte 21 din foştii elevi – am aflat de la profesoara Rad. Se pare că a trecut vreme destulă ca la îndemnul dirigintei cei de faţă să păstreze un moment de reculegere în amintirea celor care nu mai sînt printre noi. Colega noastră *Maria Marc* din Micherechi a trecut la cele veşnice mai bine de 10 ani, precum ne-au părăsit şi profesorii *Gheorghe Negru, Ştefan Popa* şi *Aurica Negru*.

Orele de diriginţie ale foştilor elevi din sală nu au fost ca şi la orele din anii '80, în bănci „circulînd” în loc de fiţuici, fotografii despre soţ şi soţie, dar mai ales despre copii. A povestit fiecare ce s-a întîmplat de la ultima întîlnire, iar apoi s-au deschis nişte plicuri, care ascundeau cîteva însemnări personale înregistrate în luna noiembrie a anului 1985, în toamna ultimului an de liceu. Colile au fost oglinda fiecăruia de la o îndepărtare de aproape 16 ani. Atunci s-au pus întrebări referitoare la planuri, la lucrurile preferate în anii liceului. Dintre băieţi cei mai mulţi au vrut să devină fotbalişti, iar plăcerea numărul unu a fost tot fotbalul şi muzica. Dar nu e întotdeauna aşa cum ai vrea să fie. Provocaţi de doamna Rad, cîţiva dintre cei 15 participanţi au vorbit şi despre munca lor. A trecut suficient timp ca tinerii începători să aibă un rol tot mai mare acolo unde lucrează. Ba mai mult, *Mariana Oros Martin* a devenit profesoară în acelaşi liceu unde şi-a terminat studiile medii. Dintre foştii elevi care au luat cuvîntul, mulţi au spus că este foarte important ca omului să-i placă ceea ce face, indiferent dacă este bine plătit sau ba. Alţii au considerat că în zilele noastre se lucrează pentru bani, pentru că nimeni nu poate plăti la magazin cu aprecierile profesionale. Cam aşa s-a desfăşurat întîlnirea celor 11 băieţi şi 4 fete din promoţia 1982–86 a Liceului Bălcescu.

Din păcate, participanţii la întîlnirea promoţiei nu s-au putut întîlni cu foştii lor colegi din Bihor, Chitighaz, care nici a treia oară n-au răspuns invitaţiei. Cine ştie? Poate peste 5 ani ne vom vedea mai mulţi.

Tiberiu Boca

La ora de diriginţie

Ziua Foii

Redacţia săptămînalului românesc invită ACTUALII şi VIITORII abonaţi ai Foii româneşti la o întîlnire prietenească în ziua de 14 iulie 2001, sîmbătă, cu începere de la ora 17.00.

În curtea redacţiei (Giula, str. Gh. Doja nr. 8) va fi organizat un garden party (petrecere în grădină) cu mîncăruri şi băuturi româneşti şi, bineînţeles, cu un program-surpriză.

Sărbătoarea are o dublă însemnătate: 50 de ani de presă românească scrisă în Ungaria şi 30 de ani de la mutarea redacţiei „Foaia Noastră” de la Budapesta la Giula.

Dragi abonaţi, veniţi să sărbătorim împreună! Îi aşteptăm cu mult drag şi pe cei care la faţa locului vor deveni viitori abonaţi şi prieteni ai Foii.

O acţiune pentru reînvierea Fundaţiei „Pentru cultura românilor din Ungaria”

Cu dorinţa de a reînvia activitatea Fundaţiei „Pentru cultura românilor din Ungaria”, Uniunea Culturală a Românilor din Ungaria invită vineri, la 29 iunie, la Giula, toţi membri fondatori ai acesteia.

Fundaţia a fost înfiinţată cu 10 ani în urmă pentru sprijinirea activităţilor culturale româneşti. La iniţiativa Uniunii de atunci, pe acele vremuri singura organizaţie obştească pe plan naţional, au aderat majoritatea primăriilor din localităţile populate şi de români, dar şi asociaţii româneşti, respectiv persoane fizice. Fondul de pornire a depăşit 1 milion de forinţi. Însă instituţia autonomă, condusă de *dr. Gheorghe Roateş*, pînă în prezent nu a desfăşurat nici o activitate concretă, iar suma nu a fost sporită de dobînzile maxime ale pieţei. În scopul punerii în activitate a Fundaţiei „Pentru cultura românilor din Ungaria”, membrii fondatori se vor întîlni vineri, la ora 14.00, la sediul Uniunii Culturale. Pentru că orice modificare privind funcţionarea se poate efectua numai cu acordul tuturor membrilor, organizatorii roagă pe toţi cei interesaţi să ia parte la adunarea generală a Fundaţiei.

Şt. C.

Împăciuire româno-maghiară

Au trecut 152 ani de cînd, la 14 iulie 1849, Kossuth Lajos şi Nicolae Bălcescu au semnat, la Seghedin, proiectul de împăciuire între popoarele maghiar şi român. Autoconducerea locală română din oraşul de pe Tisa aniversează şi anul acesta momentul istoric. În ziua de 13 iulie a.c., de la ora 17.00, vor fi depuse coroane de flori la placa comemorativă Kossuth-Bălcescu din piaţa Klauzál, iar la ora 17.30, va avea loc o recepţie la Restaurantul Kálmán.

FOAIA ROMÂNEASCĂ
POATE FI CITITĂ ŞI PE INTERNET
www.foaia.com

Semne de întrebare

Legea privind statutul maghiarilor care trăiesc în afara graniţelor ţării, după o îndelungată perioadă de pregătire, a fost adoptată recent cu majoritate de voturi de către Parlamentul Ungariei. Acest act normativ, în linii mari, este cunoscut şi de opinia publică din ţară, inclusiv de etnicii români. Mult mai puţin se ştie despre modul în care este privită această lege în statele vecine, printre care şi în ţara-mamă, România.

Privind acest aspect al stării lucrurilor, trebuie să subliniem de la bun început, că legea în cauză a stîrnit, şi va stîrni încă mult timp, polemici dîrze în rîndul clasei politice româneşti. De pildă, preşedintele României, *Ion Iliescu* spune că reacţiile ţărilor care ar trebui să aplice legea adoptată de Parlamentul de la Budapesta sînt perfect îndreptăţite, şi tocmai de aceea Ungaria ar trebui să accepte un dialog pentru îmbunătăţirea actului legislativ. Domnul Iliescu apreciază că ideea emiterii unei legislaţii speciale pentru maghiari contravine spiritului vremii şi ideilor europene. Potrivit şefului statului român, relaţiile civilizate dintre două ţări vecine, legate şi printr-un acord bilateral, nu ar trebui să permită elaborarea unor legi care vizează cetăţenii celeilalte părţi, fără o consultare prealabilă. Tocmai de aceea, Ion Iliescu îşi exprimă speranţa că autorităţile de la Budapesta vor ţine cont de observaţiile pe care partea română le aduce acestei legi. În acelaşi context, preşedintele român declară: *„Nu cred că este în interesul Ungariei să persevereze în măsuri care este evident că au creat reacţii motivate. Eu cred că pînă la urmă autorităţile ungare vor trebui să ţină seama de acest lucru. Altminteri, va trebui să pornim şi noi o campanie similară în legătură cu regenerarea unor stări de spirit care nu au fost benefice celor două părţi."*

În acelaşi timp şeful statului român nu crede că s-ar putea ajunge la situaţia subminării tratatului bilateral.

Mai atenuat îşi exprimă părerea conducerea ungurilor de dincolo de frontieră. Liderul Uniunii Democrate a Maghiarilor din România, *Markó Béla*, consideră că interesele Uniunii pe care o reprezintă coincid cu cele ale ţării, şi că nu se pune problema creării unei situaţii conflictuale între etnicii români şi maghiari de pe teritoriul României. Preşedintele UDMR afirmă că este nevoie de un dialog între cele două guverne şi de o serie de consultări la nivelul experţilor şi politicienilor în problemele în care există nelămuriri. Declară: *„Noi sîntem într-o perioadă, noi cei din România, cînd trebuie să depunem un efort solidar în ceea ce priveşte şansele noastre de integrare. E clar că nu avem interesul unei situaţii tensionate, nu avem interesul unei situaţii conflictuale."* (Aşadar, ungurii de dincolo de graniţă au o oarecare orientare în problema care ne frămîntă în aceleaşi proporţii.)

Nu aşa gîndeşte extrema dreaptă, în frunte cu *C.V. Tudor*, care critică în termeni duri adoptarea de către Budapesta a legii privind statutul maghiarilor, anunţînd că va propune la Strassbourg, în sesiunea Adunării Generale a Consiliului Europei, un proiect de recomandare pentru sancţionarea Ungariei.

Mai moderată este sugestia preşedintelui Partidului Democrat, care îi cere primului ministru să nu intre în conflict direct cu cetăţenii de etnie maghiară, ci să negocieze cu guvernul de la Budapesta suspendarea aplicării acestei legi.

Şi acum, spre sfîrşit, să ne punem cîteva întrebări actuale: Oare noi, românii din Ungaria, avem şi noi o concepţie concretă şi clar formulată cu privire la această lege? Şi dacă avem, de ce n-o facem cunoscută „pe faţă"? Iar dacă n-am ajuns să ne formulăm un punct de vedere negru pe alb, de ce nu cutezăm să recunoaştem?

Căci, sinceri să fim, nedumerirea care se reflectă în recentul refuz al invitaţiei lansate de guvernul român – reprezentanţii minorităţii noastre n-au plecat la Bucureşti – parcă nu tinde spre ameliorarea situaţiei conflictuale în curs de încordare.

– h –

O nouă provocare: multiculturalitatea

Una din provocările vieţii noastre contemporane este, fără îndoială, multiculturalitatea, concept interpretat deocamdată în multe feluri, cum am avut prilejul să constatăm în zilele de 8, 9, 10 iunie a.c., la un simpozion organizat de Institutul Intercultural Timişoara (I.I.T.), înfiinţat în 1992 ca o instituţie neguvernamentală, autonomă, cu activitate culturală, civică şi ştiinţifică, fără scopuri politice, care acceptă şi promovează valorile şi principiile Consiliului Europei într-un domeniu extrem de delicat cum este interculturalitatea, materializată în colaborarea între majoritate şi comunităţile minoritare, în dimensiunile interferenţelor culturale, în domeniul educaţiei în spiritul multiculturalităţii, precum şi în dezvoltarea interesului pentru susţinerea climatului de toleranţă şi de comunicare interetnică specific oraşului Timişoara şi regiunii Banatului. Colaboratorii I.I.T. sînt convinşi că o cunoaştere mai bună a culturilor unei zone şi o colaborare directă între comunităţile naţionale şi cele majoritare pot determina relaţii intercomunitare bune şi stabile.

Proiectele pe care le realizează I.I.T. au ca parteneri organizaţii şi instituţii culturale şi cu profil educativ ale diferitelor minorităţi naţionale şi religioase. În acest context o atenţie deosebită acordă participării tinerilor aparţinători unor etnii din zonă. Colaborarea I.I.T. cu cîteva organizaţii neguvernamentale independente din Iugoslavia s-a concretizat, pînă acum, prin două proiecte. Primul, finanţat de programul Măsuri de Încredere al Consiliului Europei, a prevăzut participarea unor reprezentanţi ai societăţii civile şi ai organizaţiilor minorităţilor din Voivodina, Sandjak, Sudul Serbiei şi Belgrad. Cel de-al doilea, BANNET, axat pe proiecte ale Consiliului Europei ca, de exemplu, „Democraţie, drepturile omului, minorităţi: aspecte culturale şi educative; Toţi diferiţi, toţi egali – campanie europeană a tineretului împotriva rasismului, antisemitismului şi intoleranţei; Educaţie pentru o cetăţenie democratică", finanţat parţial de Pactul de Stabilitate pentru Europa de Sud-Est, îşi propune să dezvolte o serie de parteneriate transfrontaliere şi să promoveze educaţia interculturală în regiuni învecinate din România, Ungaria şi Iugoslavia. În cadrul acestor proiecte s-a desfăşurat recent un schimb de elevi de la unele şcoli din Timişoara, respectiv Seghedin, implicată fiind şi şcoala din Cenadul-Unguresc prin participarea unor elevi la întîlnirea tineretului şcolar de la Jimbolia.

Despre elaborarea unor noi proiecte, cooperări şi colaborări au discutat timp de trei zile la Timişoara experţi din România, Iugoslavia şi Ungaria. Din delegaţia Ungariei, compusă din 16 persoane angajate în susţinerea şi derularea acestor programe, au făcut parte şi reprezentanţi ai comunităţii româneşti din Ungaria (profesoara *Doina Unc Bartha* din Cenadul-Unguresc şi *Gheorghe Petruşan*, şeful Catedrei de limbă şi literatură română din Seghedin).

La simpozionul timişorean au fost dezbătute concepte deloc noi, dar care, datorită schimbărilor ce au loc în sfera vieţii politice şi sociale din ţara noastră, noi abia acum, cu o explicabilă întîrziere, începem să ne familiarizăm. Noţiuni ca multiculturalitate, multietnicitate, plurilingvism etc. sînt, deocamdată, discutate şi interpretate mai mult de „conceptori", nu o dată cu rezerva şi scepticismul cercetătorului, dar mult mai importantă este ideea care stă la temelia lor: educarea în spiritul cetăţeniei civice democratice, al toleranţei şi multiculturalităţii. Respectul şi interesul pentru diversitate trebuie să devină şi la noi o idee firească, importantă. Programele demarate de centrele unor euroregiuni vizează acest scop, promotorul unor astfel de acţiuni fiind profesorii, tineretul, iar implementarea lor depinde de atitudinea adulţilor care lucrează cu copiii şi tinerii.

Şi şcolile noastre sînt solicitate să se integreze în această mişcare de recunoaştere reciprocă, de pregătire pentru o viaţă civică democratică. Sfîrşitul lunii august a.c. oferă posibilităţi de aderare, deoarece la Timişoara se organizează o tabără pentru copii în vîrstă de 12-18 ani, iar la Seghedin pentru tineri de 18-25 de ani. (Informaţii suplimentare: Dél-Alföldi Régió, *www.del-alfold.hu*; E-mail: *titharsag@del-alfold.hu*)

Gh. P.

Regulile polemicii civilizate

(stabilite de Universitatea din Oxford, 1890)

1. În orice polemică ştiinţifică, socială sau politică, discuţia trebuie să se rezume la schimbul de idei şi numai la acele idei care au contingenţă cu problema respectivă.

2. Părţile aflate în polemică folosesc drept argument fie teorii ştiinţifice, fie fapte concrete din realitate care sînt relevante în ceea ce priveşte problema discutată.

3. Părţile nu au dreptul să aducă în discuţie caracterul, temperamentul sau trecutul adversarului, deoarece acestea nici nu infirmă, nici nu confirmă validitatea ideilor pe care le susţine.

4. Părţile nu au dreptul să pună în discuţie motivele care determină atitudinea ideatică a adversarului, deoarece acestea abate discuţia de la problema în sine.

5. Etichetarea adversarului, prin menţionarea şcolii de gîndire, clasei sociale, organizaţiei profesionale sau partidului politic din care acesta face parte, constituie o încălcare a regulilor polemicii şi dezvăluie slăbiciunea lipsei de argumente. Într-o polemică civilizată contează numai argumentele invocate de adversar ca individ şi nu ca membru al unei şcoli sau organizaţii. Nu ai dreptate pentru că eşti gînditor materialist, patron sau laburist, ci dacă argumentele tale sînt convingătoare sau nu. (După revista Dilema, nr. 1)

O nouă disciplină: cultura și civilizația românească

La două săptămîni de la încheierea anului școlar, Institutul de Cercetări al Românilor din Ungaria a convocat pentru 30 iunie 2001, la Giula, o consfătuire în cadrul căreia membrii Institutului își expun rezultatele cercetărilor, pornind de la obiectivele precizate în programele-cadru pentru școlile românești. Actualitatea subiectului supus acum atenției constă și în faptul că programa-cadru, la care se face referire în invitația expediată în plină vacanță de vară, a fost adoptată de către Comisia de Învățămînt a Autoguvernării pe Țară a Românilor din Ungaria doar la finele acestui an școlar. Urmează ca în timpul verii el să fie aprobat și de către Ministerul Învățămîntului, iar din toamnă să înceapă predarea pe baza acestor documente. Nu avem informații despre existența manualelor din care se va preda din septembrie 2001, conform documentelor în discuție. Scopul cercetătorilor este să vină în ajutorul profesorilor. Intîlnirea de sîmbătă este anunțată a fi drept o discuție de masă rotundă, deși nu mai e cazul ridicării problemelor conceptuale privitoare la conținutul învățămîntului de la școlile noastre. Reprezentanța românească a avut suficient timp și nenumărate ocazii să-și exprime, să-și expună poziția. Iată programa-cadru pe baza căreia se va preda cultura și civilizația românească la școlile de la noi.

Din toamnă, în clasele 1, 5 și 9 în școlile românești din Ungaria se va introduce un nou obiect de studiu. Se prevede predarea cunoștințelor despre istoria poporului, culturii și civilizației românești în cadrul unei noi discipline. Programa-cadru, care definește conținutul manualelor, aprobată de comisia autoguvernării pe țară este scrisă în ungurește. Există variante și în românește, acestea însă diferă de documentul de bază. Noi supunem atenției cititorului materialul în limba maghiară, acesta fiind înaintat spre aprobare.

Documentul ce cuprinde toate aspectele disciplinei se definește a fi programa-cadru pentru toate tipurile de școală generală, considerate de naționalitate română, indiferent de nivelul de cunoaștere a limbii române a elevilor cărora li se vor preda disciplina. În același timp, cultura și civilizația românească este propusă pentru a fi predată atît în școlile în care copiii români sînt în minoritate numerică, iar limba română o învață întreaga clasă, cît și pentru elevii de la școlile din localitățile cu populație majoritară românească. Programa-cadru stabilește de la bun început disciplina ce cuprinde răspîndirea cunoștințelor despre cultura și tradițiile românilor de pe teritoriul Ungariei de astăzi, se va preda adaptată la nivelul de cunoaștere a limbii române a fiecărei generații. În școala generală disciplina cultura și civilizația românească se va preda în 37 de ore într-un an școlar, deci o oră pe săptămînă.

Cunoștințe despre cultura populară românească și nu numai

Documentul elaborat pentru clasele 1-4 definește ca *„scop primordial formarea unei imagini generale despre țările învecinate cu Ungaria, despre locurile de baștină ale românilor din această țară, despre existența pe aceste locuri și a altor naționalități, despre caracteristicile vieții țărănești a românilor în secolele XIX și XX"*. Autorii încheie capitolul enumerării scopurilor și sarcinilor în felul următor: *„Toate acestea vor contribui la formarea și întărirea identității corecte, vor conduce la respectarea culturii celorlalte naționalități din țară, în mod special al tradițiilor națiunii majoritare maghiare"*.

Programa-cadru pentru începătorii de la școala de naționalitate română pretinde ca elevii *„să știe clar, cu care țări este învecinată Ungaria, ce alte minorități etnice trăiesc împreună în țară, care sînt acele locuri de unde au fost colonizați înaintașii românilor, și care sînt acele localități, unde mai trăiesc și astăzi urmașii lor"*. Se mai precizează: *„elevii trebuie să conștientizeze că oamenii au trăit altfel mai demult, dar au fost diferențe și între oamenii săraci și cei înstăriți"*. Copiii din primele clase vor face diferență între limba literară și cea dialectală, *„vor cunoaște deosebirile dintre graiurile vorbite de românii din această patrie"*.

În clasa a 1-a, copiii vor face cunoștință cu uneltele de lucru tradiționale mai simple, vor învăța mici zicători din folclorul românesc. În clasa a 2-a, pe baza fotografiilor, vor cerceta portul românesc din diferite zone ale României, concomitent cu portul românilor din Ungaria. Elevii vor evoca sărbătorile importante la români. Copiii vor trebui să enumere unele meșteșuguri. În clasa a 3-a ei vor urmări pe harta Ungariei țările vecine. Autorii programei-cadru precizează la acest capitol: *„Locuitorii acestor țări* (vecine) sînt *austriecii, slovacii, ucrainenii, etc."*. Se indică *„căutarea pe harta Ungariei a locurilor populate și de români, pronunțarea numelor acestor localități în ungureșe și românește"*. Se vor face referiri și la numele românesc de familie al copiilor. Se va vizita biserica, adunarea din loc. Materialul de predare va conține următoarele precizări: *„În Ungaria, majoritatea locuitorilor sînt unguri. Limba maternă le este la fel maghiara. În țară mai trăiesc însă și locuitori de altă limbă maternă, de exemplu, români, germani, slovaci, sîrbi, croați și alții. Acestea sînt minorități naționale. Ungaria este învecinată cu șapte țări. Și în acestea, pe lîngă populația majoritară, trăiesc minorități naționale. Cu toții vorbesc limba oficială a țării"* (sic!). Documentul stabilește: *„Românii din această țară provin din părțile vestice ale Ardealului, indică aceasta și numele de familii, deși mulți români au nume maghiar de familie"*. Se va învăța și despre diferitele confesiuni: *„majoritatea românilor din această țară sînt de religie ortodoxă, o mică parte sînt greco-catolici sau baptiști"*. Programa-cadru pretinde, printre altele, de la elevul din clasa a 3-a să știe să scrie corect românește *„numele localităților maghiare unde trăiesc și români"*. În clasa a 4-a copiii vor face vizită la muzeul județean, vor cunoaște creațiile povestitorilor *Vasile Gurzău, Teodor Șimonca, Mihai Purdi*.

Întărirea identității naționale

Programa-cadru, întocmită pentru predarea disciplinei cultura și civilizația românească, în clasele 5-8 definește în mod aparte scopurile și sarcinile obiectului. Precizează că disciplina *„este parte importantă a predării în limba maternă, oferind cunoștințe de bază despre cultura, istoria, tradiția și prezentul românilor"*. Obiectul de predare *„va adînci identitatea națională"*, precum *„va contribui la aprecierea valorilor naționale"*. Pe de altă parte *„va îndemna la cunoașterea tradițiilor istorice, la descoperirea amintirilor religioase, la respectarea trecutului, la iubirea patriei, la întărirea adeziunii elevului pentru această patrie. Prin cunoașterea tradițiilor locurilor natale, elevilor li se vor forma o identitate sănătoasă, se va întări sentimentul de iubire față de patrie, lucru ce o să-i învețe să respecte valorile noastre naționale, să iubească și să respecte valorile create de înaintași"*.

Autorii documentului subliniază: *„Predarea disciplinei de cultură și civilizație trebuie să conștientizeze pentru copii, că fiecare popor prima dată trebuie să-și cunoască propriile valori naționale, ca după aceasta să cunoască, să înțeleagă și să respecte celelalte popoare.* Programa-cadru specifică: elevii vor trebui să cunoască cele mai importante evenimente ale vieții culturale, precum personalitățile țării-mame.

În clasa a 5-a, copiii vor face cunoștință cu elementele arhitecturii populare, portul popular caracteristic locului. În clasa a 6-a își vor îmbogăți cunoștințele, printre altele, cu informațiile despre *„joc"*. Vor învăța numeroase jocuri de copii. În centrul atenției vor sta cunoștințele despre tradițiile legate de viața familiei românești. Elevii din această clasă vor trebui să cunoască cel puțin patru cîntece și două dansuri românești. Copiii din clasa a 7-a vor discuta despre problemele: majoritate, minoritate, națiune, naționalitate, etnie. Vor învăța despre *„colonizarea naționalităților din țările învecinate"*, despre *„motivele colonizării, importanța economică, politică a colonizării"*. Elevii trebuie să aibă cunoștințe sigure despre localitățile populate de românii din Ungaria, să știe să le puncteze pe hartă. Cunoștințele lor despre geografia Ungariei vor fi întregite și cu informațiile despre *„țările învecinate"*. Ei se vor ocupa și cu *„locul limbii române în familia limbilor neolatine"*. Documentul pretinde ca *„elevii să aibă cunoștințe despre conviețuirea minorităților"*, să aibă *„o identitate legată de limba și locul natal"*. Elevii din această clasă vor primi, printre altele, cunoștințe temeinice despre dansurile populare din Micherechi și Chitighaz.

Despre România se va învăța că este țara-limbă a românilor din Ungaria. Copiii din ultima clasă de școală generală vor primi informații despre evenimentele *„de despărțire a bisericii ortodoxe și greco-catolice"*. Vor face cunoștință cu numele preoților, pastorilor din loc. Elevii din clasa a 8-a vor trebui să știe despre sistemul ierarhic al Bisericii Ortodoxe, despre *„rolul important al Episcopiei din Arad și Oradea"*. Copiii vor învăța de asemenea despre cultul baptist, despre tradițiile baptiștilor. Vor însuși obiceiurile tradiționale ale românilor din Ungaria, vor cunoaște personalitățile creației populare locale. Intră în materialul de bază și cunoștințele despre organizațiile vieții publice: *„copiii vor trebui să cunoască rolul de conducere al autoguvernării românești locale și pe țară, să aibă cunoștințe despre modul de alegere al acestora, să cunoască personalitățile vieții culturale, organizațiile culturale, activitatea Institutului de cercetări, presa românească din Ungaria"*. Este o cerință ca însăși cunoștințele însușite în cadrul orelor de cultură și civilizație românească să poată fi integrate și în munca de la celelalte discipline de școală – conchide documentul în limba maghiară privitor la obiectul de studiu cultura și civilizația românească pentru școlile generale de naționalitate.

Cunoștințe istorice, doar la liceu

Prin introducerea noii discipline prezentate succint acum, se asigură ca informațiile generale despre cultura românească și cele speciale despre cultura locală să fie integrate în programa școlară din învățămîntul de naționalitate din Ungaria. Mulțumit acestui nou obiect de studiu, absolvenții școlii generale vor putea însuși, relativ, numeroase cunoștințe despre cultura românilor din această țară. Parcurgînd programele-cadru pentru disciplinele limba, literatura și cultura românească pentru cele 8 clase de școală generală, vom observa că materialul acordă prioritate absolută valorilor culturii românești locale. Elevii din învățămîntul românesc vor studia pentru prima dată despre istoria poporului român, în ansamblul ei, doar la liceu. Despre programa-cadru, care prevede și pretinde cunoștințe din acest important domeniu al formării identității culturale a tinerei generații, vom prezenta detalii cu proximă ocazie.

– frătean –

Un cuvânt bun pentru momentele grele ale vieţii

Noi trăim într-o societate orientată către performanţă. Acceptarea este întotdeauna condiţionată – dacă eşti bun la sport, dacă vii acasă cu note bune, dacă arăţi bine, dacă ai bani, dacă învingi, atunci eşti acceptat şi iubit. Dar Dumnezeu este Dumnezeul dragostei necondiţionate. Dragostea Lui nu se bazează pe performanţă. El ne iubeşte pentru că El însuşi este dragoste. Promisiunile lui Dumnezeu sunt condiţionate, trebuie să-L ascultăm pentru a avea binecuvântare, dar dragostea Lui este necondiţionată. Deci pentru că este dragoste, prin chiar natura Lui şi alegerea Lui, nu trebuie să facem nimic pentru a-L determina să ne iubească. Trebuie să venim la El şi să-I primim dragostea, dar asta nu înseamnă că trebuie să devenim mai întâi nişte sfinţi. Vino la Isus aşa cum eşti. Fii doar sincer cu El, pentru că se bucură să te ierte.

În rândurile care urmează vă propun să împărtăşim împreună câteva dintre calităţile pe care Biblia le atribuie lui Dumnezeu. Şi mă rog ca în momentele grele ale vieţii Duhul lui Dumnezeu să ne aducă în minte aceste atribute ale lui Dumnezeu, pentru a primi încurajare şi o nouă motivaţie de a continua să trăim o viaţă de credincioşie înaintea lui Dumnezeu.

1. Creator

Cel care ne-a creat după chipul şi asemănarea Sa, cu libertatea de a alege în ce fel să răspundem dragostei Lui.

„Căci în El avem viaţa, mişcarea şi fiinţa... fiindcă suntem din neamul Lui" (Fapte 17:28)

„Dar Doamne, Tu eşti Tatăl nostru; noi suntem lutul şi Tu olarul care ne-ai întocmit: suntem cu toţii lucrarea mâinilor Tale." (Isaia 64:8)

2. Darnic

El este cel căruia Îi place să ne împlinească nevoile fizice, emoţionale, mentale şi spirituale.

„Deci, dacă voi, care sunteţi răi, ştiţi să daţi daruri bune copiilor voştri, cu atât mai mult Tatăl vostru, care este în ceruri, va da lucruri bune celor ce I le cer." (Matei 7:11)

3. Prieten şi sfetnic

El este cel care doreşte să devină prieten intim cu noi şi să ne dea sfaturi, să ne înveţe.

„Tu eşti prietenul tinereţii mele." (Ieremia 3:4)

„Îl vor numi Minunat, Sfetnic, Dumnezeu tare, Părintele veşniciilor, Domn al păcii." (Isaia 9:6)

„Mă vei călăuzi cu sfatul Tău" (Psalmul 73:24)

4. Corector

El este cel care ne corectează şi ne disciplinează în dragoste. *„Fiule, nu dispreţui pedeapsa Domnului... căci Domnul pedepseşte pe cel care-l iubeşte şi bate cu nuiaua pe orice fiu pe care-l primeşte... dacă sunteţi scutiţi de pedeapsă... sunteţi copii nelegitimi şi nu fii. Pentru moment disciplina pare dureroasă şi nu plăcută; dar, mai târziu ea conţine rodul păcii şi al neprihănirii pentru aceia care au trecut prin şcoala ei."* (Evrei 12:5,6, 8, 11).

5. Răscumpărător

Cel care-Şi iartă copiii când greşesc şi foloseşte spre bine eşecurile şi slăbiciunile lor; Cel care ne aduce înapoi de la pierzare.

„Domnul este îndurător şi milostiv, îndelung răbdător şi bogat în bunătate... cât de departe este răsăritul faţă de apus, atât de mult depărteză El fărădelegile noastre de la noi. Cum se îndură un tată de copiii lui, aşa Se îndură Domnul de cei ce se tem de El." (Psalmul 103:8, 12, 13)

6. Mângâietor

El este Cel care se îngrijeşte de noi şi ne mângâie la necaz.

„Binecuvântat să fie Dumnezeu, Tatăl Domnului nostru Isus Cristos, Părintele îndurărilor şi Dumnezeul oricărei mângâieri, care ne mângâie în toate necazurile noastre." (2 Corinteni 1:3)

7. Apărător şi eliberator

El este cel căruia Îi place să ne apere, să ne protejeze şi să ne elibereze.

„Cel ce stă sub ocrotirea Celui Preaînalt şi se odihneşte la umbra Celui Atotputernic zice despre Domnul: *„El este locul meu de scăpare şi cetăţuia mea, Dumnezeul meu în care mă încred... Căci El te eliberează."* (Psalmul 91:1–3)

8. Tată

Cel care doreşte să ne elibereze de toţi dumnezeii falşi astfel încât El să fie singurul Tată.

„Eu vă voi fi Tată, şi voi Îmi veţi fi fii şi fiice, spune Domnul Cel Atotputernic." (2 Corinteni 6:18)

9. Tatăl celor fără de tată

Cel care are grijă de cel fără locuinţă şi de văduvă.

„El este Tatăl orfanilor şi al văduvelor, El Dumnezeu, care locuieşte în locaşul Lui cel sfânt. Dumnezeu dă o familie celor părăsiţi." (Psalmul 68:5–6)

10. Tată iubitor

Cel care se descoperă nouă şi ne împacă cu Sine prin Isus Cristos.

„Căci Tatăl însuşi vă iubeşte, pentru că M-aţi iubit şi aţi crezut că am venit de la Dumnezeu." (Ioan 16:27)

Mai sunt mulţi alţi termeni în Biblie folosiţi pentru a descrie caracterul Tatălui nostru Dumnezeu. Mă rog ca în momentele grele ale vieţii să putem găsi în aceste calităţi ale lui Dumnezeu sprijin şi putere de a mai face un pas plin de credinţă spre veşnicie.

Pastor Daniel Burtic

Ce bine e cînd fraţii...

(Cîntare)

Ce bine e cînd fraţii, cu glas dulce se unesc,
Şi-n dragoste şi-n pace, pe Cristos Îl servesc.

Ca roua ce se varsă, prin cîmpuri şi prin văi,
Şi binecuvîntarea cădea-va peste ei.

O credinţă şi-un botez, un singur Dumnezeu
Avem în Cristos Isus, speranţă şi credeu.

Să lucrăm dar cu toţii, în via Domnului,
Vestind Evanghelia, împărăţiei Lui.

Ştefan Cioca

Instalarea noului pastor la Chitighaz

Biserica Baptistă din Chitighaz are bucuria să sărbătorească instalarea noului pastor fratele *Vasile Bodiş*. Serviciul festiv va avea loc în biserica baptistă din Chitighaz, sîmbătă, la 30 iunie, începînd cu ora 17.00. Pentru ca bucuria să fie deplină, biserica a invitat la această sărbătoare mai mulţi oaspeţi, printre care se numără şi *Mészáros Kornél*, secretarul general al Cultului Baptist din Ungaria, *Szlovák Tibor*, pastorul Bisericii Baptiste din Giula, preşedinte al Comunităţii Baptiste din zona Crişurilor. Mai sînt aşteptaţi aici şi reprezentanţii celorlalte confesiuni, dar nu în ultimul rînd toţi cei care vor să aibă împărtăşie binecuvîntată de Sfîntul Dumnezeu.

R. Ruja

Sfinţii Apostoli Petru şi Pavel

(29 iunie)

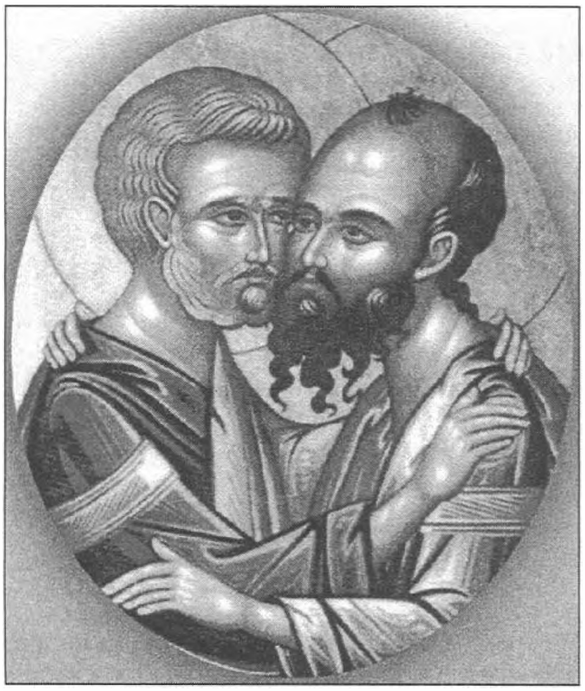

Sărbătoarea Sfinţilor Apostoli Petru şi Pavel, pe care-i prăznuim astăzi, ne aduce aminte de acele zile glorioase, pe care le-a trăit Biserica Domnului Iisus Hristos la începuturile ei. Trebuind să se desprindă de sinagogă şi să iasă din matca iudaică, pentru ca să intre pe făgaşuri proprii, Biserica şi-a trimis mesagerii ei în toate laturile pământului, ca să propovăduiască Evanghelia la toată făptura. Pentru ceea ce aveau să lucreze apostolii în lume, când Învăţătorul n-avea să mai fie cu ei, Domnul Hristos dăduse o poruncă: *„Drept aceea, mergând, învăţaţi toate neamurile, botezându-le în numele Tatălui şi al Fiului şi al Sfântului Duh"* (Matei 28, 19). Aceasta era porunca apostoliei, era porunca trimiterii la propovăduire. Şi Mântuitorul adăugase: *„Vă trimit ca pe nişte oi în mijlocul lupilor"* (Matei 10, 16). Acest cuvânt prevenitor, care suna ca o profeţie, putea să umple de groază sufletele celor trimişi la propovăduire. Dar curând Domnul Iisus le spori curajul, încredinţându-i că le va trimite *„pe Mângâietorul, Duhul Adevărului... şi Acela îi va învăţa ce să facă"*. Celor trimişi Iisus le-a mai dat un sfat: *„Să nu luaţi cu voi nici traistă şi nici toiag..."* (Matei 10, 10). Aşadar, iată în ce condiţii şi cu ce perspective se deschidea marea epopee a creştinării lumii, marea operă de împământenire a Bisericii Domnului Hristos. Cine ar fi avut curaj să pornească la drum? Şi totuşi curajul n-a lipsit. În ziua Pogorârii, când peste capetele plecate de spaimă ale ucenicilor s-a oprit puterea Duhului Sfânt văzută în chip de limbi de foc, atunci, ca într-o fulgerare, frunţile apostolilor s-au ridicat hotărâte, minţile s-au destupat, limbile s-au dezlegat şi au început a grăi despre gânduri care nu fusese până atunci în mintea lor. Rupând zăgazurile spaimei, apostolii ieşiseră în mijlocul mulţimii şi dintre ei ridică glas bătrânul apostol Chefa, pescarul din Betsaida Galileii, cel numit *Piatră*, (Sfântul Apostol Petru), pentru tăria credinţei lui. De la Sfântul Apostol Petru au rămas două epistole soborniceşti, iar în cartea Faptele Apostolilor sunt incluse opt din cuvântările sale, începând cu ziua Pogorârii Sfântului Duh, până la Sinodul din Ierusalim.

Pe altă cale şi după alte rosturi pornea pe acelaşi drum al propovăduirii, un alt înflăcărat slujitor al Domnului Hristos, marele, învăţatul şi de nimic biruitul apostol Pavel din Tarsul Ciliciei. După propria mărturie, Pavel, apostol al neamurilor, este ales să propovăduiască Evanghelia printre păgâni. Evreu de neam, dar născut cetăţean roman, cel mai învăţat om din timpul său, pregătit a fi rabin, prigonitor aprig al creştinilor, ajunge slujitor şi propovăduitor a lui Hristos. În trei călătorii misionare el colindă Asia Mică, Grecia, Macedonia, Iliria şi coboară la Roma. La Efes, Colose, la Galata, la Corint, la Tesalonic, la Filipi, în Creta şi la Roma se aud paşii neobositului apostol şi răsună cuvântul înflăcăratului propovăduitor. Cheamă la credinţă, converteşte şi botează în numele Domnului Hristos. Pe rând iau naştere comunităţi creştine, se încheagă Biserica, sunt rânduiţi episcopi, preoţi şi diaconi. Au rămas de la el scrise 14 epistole sau scrisori, cuprinse toate în Sfânta Scriptură a Noului Testament. În ele se cuprinde toată gândirea apostolului, toată înţelepciunea lui şi priceperea de bun organizator al Bisericii.

Sfântul Apostol Pavel este considerat cel mai de seamă misionar al tuturor veacurilor. El însuşi spunea despre sine: *„M-am ostenit mai mult decât toţi; dar nu eu, ci harul lui Dumnezeu care este în mine"* (I Cor. 15, 10). Nu mai puţin însemnat este şi celălalt apostol prăznuit astăzi. Amândoi au întemeiat multe comunităţi creştine, au învăţat, au întărit pe cei deznădăjduiţi, au vindecat pe cei aflaţi în suferinţă, au îndurat moarte martirică pentru Hristos. Din nefericire pentru noi, ştirile privitoare la lucrarea lor misionară – mai ales a Sfântului Apostol Petru – sunt lacunare. Oricum, cei doi Sfinţi Apostoli, prăznuiţi azi, rămân modele vii de dăruire şi de dragoste faţă de Hristos şi Biserica Sa, iar învăţăturile pe care le-au transmis prin epistole trebuie să ne fie mereu un adevărat îndreptar de viaţă. Ele ne arată cât de mult L-au iubit şi cum au înţeles să-l urmeze lui Hristos.

Petru şi Pavel! Două pietre de temelie ale Bisericii, doi stâlpi de nădejde ai învăţăturii lui Hristos, două făclii care s-au mistuit arzând, ca să lumineze în veacul veacului drumurile credinţei. Pe amândoi Biserica i-a pus alături şi-i cinsteşte cu evlavie.

Poporul nostru a cinstit întotdeauna pe cei doi mari Apostoli, prin slujbe, prin ridicarea de biserici puse sub ocrotirea lor spirituală, prin pictarea chipului lor în biserici şi icoane, prin purtarea numelui lor de către credincioşi. Pe aceştia doi îi prăznuieşte Biserica noastră astăzi, iar faptul că sunt sărbătoriţi împreună se explică prin aceea că au suferit moarte martirică în aceeaşi zi, la Roma, la 29 iunie în anul 67.

Pr. Florin Olteanu

Sprijin ponderat bisericii româneşti

Guvernul de la Budapesta a decis săptămîna trecută despre subvenţiile de stat acordate diferitelor culte cu scopul finanţării lucrărilor de renovare de la biserici şi instituţiile acestora. În anul 2001, Biserica Ortodoxă Română din Ungaria primeşte pe această cale 6 milioane de forinţi. Se dau 4 milioane de forinţi pentru continuarea lucrărilor de renovare de la biserica din Curtea Gojdu din Budapesta şi 2 milioane pentru terminarea lucrărilor de la biserica din Apateu. Cu un an mai devreme, Biserica Ortodoxă Română a primit pentru reconstrucţii 4 milioane de forinţi.

Majoritatea subvenţiilor acordate în acest an pentru lucrările de renovare la orice biserică sînt între 2 şi 6 milioane de forinţi. Astfel, Biserica Ortodoxă Sîrbă obţine 8 milioane de forinţi pentru finanţarea lucrărilor de reconstrucţie din două localităţi. Biserica Baptistă Maghiară primeşte 7 milioane de forinţi pentru finanţarea lucrărilor de la două investiţii ale sale. Sînt însă şi excepţii, cum ar fi de exemplu, subvenţionarea cu 40 de milioane a construirii sălii de sport de la Şcoala generală a Bisericii Greco-Catolice din Hajdúdorog sau fondul de 40 de milioane de forinţi asigurat pentru lucrările de renovare de la bisericile reformate din afara frontierelor Ungariei.

Pe lîngă subvenţionarea reconstrucţiilor, bisericile primesc fonduri bugetare şi pentru cheltuielile de funcţionare. Aceste subvenţii însă nu ne sînt încă cunoscute.

(Cu amănunte referitoare la lucrările de renovare din Curtea Gojdu din Budapesta se ocupă şi scrierea din pagina a 16-a.) **-va-**

Orarul slujbelor ortodoxe de duminică, 1 iulie 2001

Apateu	– ora 11.00	– pr. Origen Sabău
Bătania	– ora 10.00	– pr. Ilie Ciocan
Bichişciaba	– ora 9.00	– pr. Teodor Marc
Budapesta	– ora 10.00	– pr. vicar Marius Maghiaru
Catedrala Episcopală, Giula	– ora 10.00	– P.S. Sofronie, pr. vicar Pavel Ardelean
Cenadul Unguresc	– ora 9.30	– pr. Aurel Becan
Giula mică	– ora 10.00	– pr. Petru Puşcaş
Ciorvaş	– ora 11.00	– pr. Teodor Marc
Chitighaz	– ora 9.30	– pr. Florin Olteanu
Crîstor	– ora 10.00	– pr. Alexandru Şereş
Micherechi	– ora 9.00	– pr. Ioan Bun
Otlaca Pustă	– ora 9.00	– pr. Teodor Rocsin
Săcal	– ora 9.00	– pr. Origen Sabău
Jaca	– ora 10.00	– pr. Cosmin Pop

Programul Adunării „Oastea Domnului" din Micherechi

Duminică	ora 17.00	– program religios
Marţi	ora 18.00	– oră de rugăciune

Amintiri din copilărie

(10)

Mă trezește mama într-o dimineață din somn cu vai-nevoie, zicîndu-mi:

– *Scoală, dugliș, înainte de răsăritul soarelui, iar vrei să te pupe cucul armenesc și să te spurce, ca să nu-ți meargă bine toată ziua?...* Căci așa ne amăgea mama cu o pupăză care-și făcea cuib de mulți ani într-un tei foarte bătrîn și scorburos, pe coasta dealului, la moș Andrei, fratele tatei cel mai mic. Și numai ce-o auzeai vara: pu-pu-pup! des-dimineață în toate zilele, de vuia satul. Și cum mă scol, îndată mă și trimite mama cu demîncare în țarină, la niște lingurari ce-i aveam tocmiți prășitori tocmai în Valea Sacă, aproape de Topoliță. Și pornind eu cu demîncarea, numai ce și aud pupăza cîntînd:

Pu-pu-pup! pu-pu-pup! pu-pu-pup!

Eu atunci, să nu-mi caut de drum tot înainte? Mă abat pe la tei, cu gîndul să prind pupăza, căci aveam grozavă ciudă pe dînsa, nu numaidecît pentru pupat, cum zicea mama, ci pentru că mă scula în toate zilele cu noaptea-n cap din pricina ei. Și cum ajung în dreptul teiului, pun demîncarea jos în cărare pe muchea dealului, mă sui încetișor în teiul care te adormea de mirosul... floarei, bag mîna în scorbură, unde știam, și norocul meu!... găbuiesc pupăza pe ouă și zic plin de mulțămire:

– Taci, leliță, că te-am căptușit eu, îi mai pupa tu și pe dracul de-acum!

Și cînd aproape să scot pupăza afară, nu știu cum se face că mă sparii de creasta ei cea rotată de pene, căci nu mai văzusem pupăză pînă atunci, și-i dau iar drumul în scorbură. Și cum stam eu și mă chiteam în capul meu, că șerpe cu pene nu poate să fie – după cum auzisem, din oameni, că se află prin scorburi cîteodată și șerpi – unde nu mă îmbărbătez în sine-mi și iar bag mîna să scot pupăza... pe ce a fi... dar ea, sărmana, se vede că se mistuise de frica mea prin cotloanele scorburii, undeva, căci n-am mai dat de dînsa nicăieri, parcă intrase în pămînt.

– *Măi! Anapăda lucru și aista,* zic eu înciudat, scoțînd căciula din cap și tuflind-o în gura scorburii. Apoi mă dau jos, caut o lespede potrivită, mă sui cu dînsa iar în tei, îmi ieu căciula și în locul ei pun lespedea, cu gînd c-a ieși ea pupăza de undeva, pînă m-oi întoarce eu din țarină. După aceea mă dau iar jos și pornesc răpede cu demîncarea la lingurari... Și oricît oi fi mers eu de tare, vreme trecuse la mijloc doar, cît am umblat horhăind cine știe pe unde și cît am bojbăit și mocoșit prin tei să prind pupăza, și lingurarilor, nici mai rămîne cuvînt, li se lungise urechile de foame, așteptînd. Ș-apoi vorba ceea: Țiganul cînd i-i foame cîntă, boierul se primblă cu mîinile dinapoi, iar țăranul nostru își arde liuleaua și mocnește într-însul. Așa și lingurarii noștri: cîntau acum îndrăcit pe ogor, șezînd în coada sapei, cu ochii painjeniți de-atîta uitat, să vadă nu le vine mîncare dincotrova? Cînd, pe la prînzul cel mare, numai iacătă-mă-s și eu de după un dîmb, cu mîncarea sleită, veneam nu veneam, auzindu-i lălăind așa de cu chef... Atunci au și tăbărît bălaurii pe mine, și cît pe ce să mă înghită, de nu era o chirandă mai tînără între dînșii, să-mi ție de parte:

– Hauileo, mo! ogoiți-vă, ce tolocăniți băiatul, cu tată-său aveți ce aveți, iar nu cu dînsul!

Atunci, lingurarii, nemaipuindu-și mintea cu mine, s-au așternut pe mîncare, tăcînd molcum. Și scăpînd eu cu obraz curat, îmi ieu traista cu blidele, pornesc spre sat, mă abat iar pe la tei, mă sui într-însul, pun urechea la gura scorburii și aud ceva zbătîndu-se înlăuntru. Atunci ieu lespedea cu îngrijire, bag mîna și scot pupăza vlăguită de atîta zbucium, iar ouăle, cînd am vrut să le ieu, erau toate numai o chisăliță. După asta vin acasă, leg pupăza de picior c-o ață, ș-o îndosesc de mama vro două zile în pod prin cele putini hîrbuite, și una-două, la pupăză, de nu știau cei din casă ce tot caut prin pod așa des. Însă a doua zi după asta, iaca și mătușa Măriuca lui moș Andrei vine pe la noi c-o falcă-n ceriu și cu una-n pămînt și se ia la ciondănit cu mama din pricina mea:

– *Mai auzit-ai dumneata, cumnată, una ca asta, să fure Ion pupăza, care* – zicea mătușa cu jale – *ne trezește des-dimineață la lucru de atîția ani!?* Grozav era de tulburată și numa nu-i venea să lăcrimeze cînd spunea aceste. Și acum văd eu că avea mare dreptate mătușa, căci pupăza era ceasornicul satului. Însă mama, sărmana, nu știa de asta nici cu spatele.

– Ce spui, cumnată! Da' că l-aș ucide în bătaie, cînd aș afla că el a prins pupăza s-o chinuiască. De-amu bine că mi-ai spus, las' pe mine, că ți-l ieu eu la depănat.

– *Nici te mai îndoi despre asta, cumnată Smărandă* – zise mătușa – *căci de zbînțuitul ista al dumitale nimica nu scapă. Ce mai atîta? Mi-au spus mie cine l-au văzut că Ion a luat-o, gîtul îmi pun la mijloc.*

Eu, fiind ascuns în cămară, cum aud unele ca aceste, iute mă sui în pod, umflu pupăza de unde era, sai cu dînsa pe sub streșina casei și mă duc de-a dreptul în tîrgul vitelor, s-o vînd, căci era tocmai lunea, într-o zi de tîrg. Și cum ajung în iarmaroc, încep a mă purta țanțoș printre oameni de colo pînă colo, cu pupăza în mînă, că doar și eu eram oleacă de fecior de negustor. Un moșneag nebun, c-o viță de funie, n-are ce lucra!

– De vînzare ți-i găinușa ceea, măi băiete?

– De vînzare, moșule!

– Și cît cei pe dînsa?

– Cît crezi și dumneata că face!

– *Ia aud-oncoace la moșul, s-o drămăluiască!*

Și cum i-o dau în mînă, javra dracului se face a o căuta de ou, și-i dezleagă atunci frumușel ața de la picior, apoi mi-o aruncă-n sus, zicînd:

– *Iaca pozna, c-am scăpat-o!* Pupăza zbîrr! Pe-o dugheană și, după ce se mai odihnește puțin, își ie apoi drumul în zbor spre Humulești și mă lasă mare și devreme cu lacrimile pe obraz, uitîndu-mă după dînsa! Eu atunci hați! De sumanul moșneagului, să îmi plătească pasărea...

dugliș – leneș
a găbui – a înșfăca
a bojbăi – a căuta pipăind
a mocoși – a lucra încet
a drămălui – a cîntări
adălmaș – băutură oferită la o vînzare
a scoate mahmurul – a enerva
alivenci – fel de plăcinte din făină de porumb și grîu, cu smîntînă și mărar

Roadele creativităţii

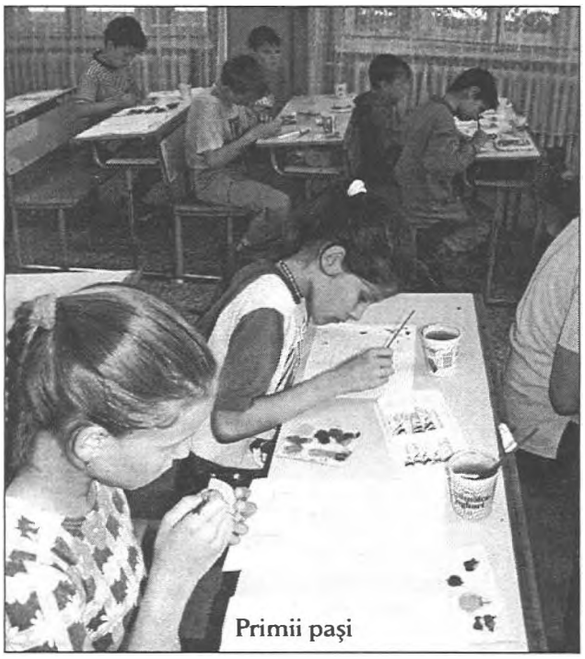
Primii paşi

Un dicţionar enciclopedic spune că a fi creativ înseamnă să fii capabil a inventa, a-ţi imagina, a realiza ceva nou sau original. Capacitatea de a crea este ascunsă în fiecare om, trebuie doar să găsim calea pentru dezvoltarea ei. Uneori persoana respectivă îşi descoperă aceste talente, iar altă dată are nevoie de ajutorul altora. Sarcina profesorilor, instituţiilor pedagogice este, pe lîngă altele, să sprijine copiii în procesul dezvoltării aptitudinilor lor.

Şcoala generală bilingvă din Bedeu organizează de patru ani o tabără de creaţie pentru elevii şcolii. Tabăra se poate considera un mare succes între copiii de acolo, aceasta este dovedită prin faptul că elevii participă la această tabără şi în vacanţa de vară. Anul acesta tabăra de creaţie s-a desfăşurat în perioada 18-22 iunie, în clădirea şcolii. Programele au început în fiecare zi la ora 9.00 şi au ţinut pînă după-masă, la ora 13.00. Elevii au desenat cu mare însufleţire, au pregătit tablourile care au fost expuse pe pereţi şi la care micii „artişti" au folosit diferite materiale interesante. Compoziţia boabelor de porumb, grăunţelor de zahăr, de cuşcuş şi de orez a făcut plăcere ochilor publicului. Iar florile uscate, petalele de trandafir şi hîrtiile colorate creponate arătau elegant pe hîrtii.

În primele două zile copiii au fost sprijiniţi de profesoarele *Elena Nagy*, *Sára Kiss* şi *Maria Jurca*. Ziua de miercuri a avut mai mare succes, cînd elevii au înşirat mărgeluţe. În mîna băieţilor mărgeluţele au luat forma crocodililor şi aricilor, iar fetele au făcut mai mult lănţişoare în diferite culori. În această muncă *Eva Jurca* a dat instrucţiunile. Nu a fost plictisitoare nici ocupaţia din ziua următoare cu educatoarea *Maria Kakócz* şi profesoara Maria Jurca, pentru că joi au lucrat cu ghips. Procesul muncii cu ghips s-a început cu prepararea materialului, punîndu-l după aceea în forme diferite şi lăsat să se întărească. Toată această muncă a avut ca punct culminant omarea, înfrumuseţarea lui. Astfel au primit chip raţe, clovni, automobile şi coşuri pline de fructe. Pe lîngă toate aceste activităţi, totuşi, cea mai aşteptată din partea participanţilor a fost ziua de vineri.

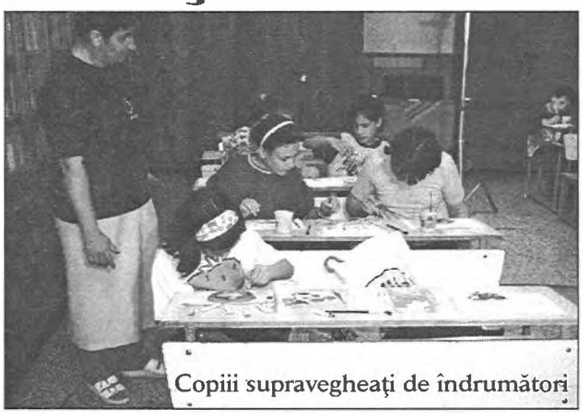
Copiii supravegheaţi de îndrumători

În această zi s-au adunat pedagogii cu directoarea *Elena Szilágyi* şi „artiştii", împreună cu părinţii şi rudele lor, ca să se uite la expoziţia celor mai noi creaţii, iar apoi a urmat surpriza: o prezentare de autoapărare. Cea de-a patra tabără de creaţie din Bedeu şi-a atins şi în acest an scopul: a însufleţit copiii şi i-a îndrumat spre creativitate.

Rita Ruja

Lucrările expuse

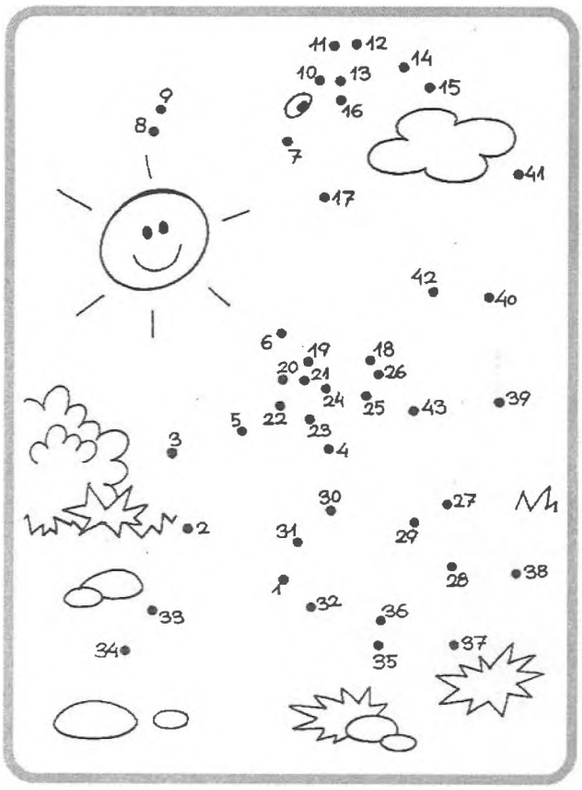

Pentru a vedea cui îi zîmbeşte soarele, uneşte fiecare punct (în ordine crescătoare) printr-o linie continuă!

CĂUTĂM COPII CREATIVI!

Acum, la începutul vacanţei de vară, redacţia Foii româneşti lansează un concurs pentru acei copii care iubesc cuvintele încrucişate şi vor să-şi prezinte propriile „creaţii". Toţi cei care pot crea rebusuri cît mai deosebite sînt aşteptaţi la redacţie sau sînt rugaţi să ni le trimită prin poştă. Rebusurile vor fi publicate în Foaia românească, iar la sfîrşit cele mai reuşite şi originale vor fi premiate. Concurenţii sînt aşteptaţi în fiecare zi pe tot parcursul verii.

Părerea studenţilor

Semnatarii acestei scrieri au primit diploma de profesor de română în ziua de 23 iunie.

În numărul 25 al Foii româneşti, doamna profesoară *Mihaela Bucin* ne-a jignit adînc. Declaraţia profesoarei, în interviul făcut de către *I. Kaupert* cu absolvenţii şi profesorii Catedrei de limba şi literatura română a Institutului Pedagogic Juhász Gyula din Seghedin, a fost foarte ofensatoare şi umilitoare pentru noi. Refuzăm toate observaţiile răutăcioase şi duşmănoase.

Sîntem acei doi tineri, profesori de naţionalitate română din Ungaria, care poate încă nu ne exprimăm atît de fluent în limba română ca cei sosiţi din România, dar am citit operele lui Slavici, ale lui Caragiale şi cunoaştem curentele literare, nu facem greşeli multe de ortografie, nu sîntem superficiali, precum spune profesoara „noastră". Sperăm că avem încă şanse să devenim pedagogi buni chiar dacă de această dată nu am primit cea mai bună „scrisoare de recomandare".

Profesoara Mihaela Bucin s-a născut în România, a terminat Facultatea de filologie la Bucureşti. „Iertaţi-ne" că noi ne-am născut în Ungaria şi am terminat la şcolile în mare majoritate de factură maghiară, dar ce să facă un minoritar în Ungaria? Cu toate acestea, noi sîntem mîndri că am devenit profesori de română în acest sistem de învăţămînt. Le mulţumim şi pe această cale profesorilor şi părinţilor noştri pentru munca şi osteneala lor. Ei au făcut totul ca noi să ne atingem scopurile. Sperăm să fim de folosul acestei mici comunităţi româneşti din Ungaria, iar doamnei profesoare îi dorim să aibă studenţi buni, înţelepţi, cu capacităţi mari de comunicare şi gîndire, români.

Andreea Netea (Micherechi) şi **Zoltan Netea** (Giula)

„Cînd alții vor să-ți stabilească statutul...”

Primul ministru ungar s-ar bucura dacă Slovacia și România ar acorda slovacilor, respectiv românilor din Ungaria facilități identice cu cele asigurate de Legea statului pentru maghiarii din afara granițelor țării. Aceste declarații au fost făcute de *Orbán Viktor* după ce Parlamentul de la Budapesta a adoptat marți, la 19 iunie, Legea privind statutul maghiarilor din afara granițelor.

Nu știm dacă în Ungaria s-ar fi făcut înainte de discutarea acestui proiect vreun sondaj să se afle ce părere are omul de rînd despre aceste facilități care vor fi acordate ungurilor din afara hotarelor țării, precum – după informațiile noastre – n-au fost întrebați nici cei afectați, dacă ei vor o lege a statutului. Nu avem posibilitatea să facem un astfel de sondaj, din interviul de mai jos însă veți afla părerea unui maghiar din România.

Pe timișoreanul *Koczka György* îl cunosc de vreo 15 ani. El este de-a dreptul o instituție, cum de obicei sîntem și noi, care trăim într-o stare de minoritar: ca dramaturg a fost și este angajatul Teatrului Csiky Gergely din Timișoara, este redactor la emisiunea în limba maghiară difuzată de către Radio Timișoara, a fost redactor la emisiunea în limba maghiară a TVR, publicist, etc. etc. Cînd ne întîlnim, de obicei nu trece mult timp să ajungem la tema care ne preocupă pe amîndoi: viața de minoritar. Ultima dată, discuția noastră s-a transformat într-un interviu.

– *Care poate fi statutul nostru de om, în această lume din Centrul Europei?*

– Este o întrebare dificilă, pentru că pînă nu te gîndești la statutul pe care îl ai, treburile sînt simple. Ele devin complicate atunci cînd alții vor să-ți stabilească un statut...

– *Noi ne cunoaștem de mult timp și cînd ne revedem, întotdeauna ne bucurăm unul de altul... De fapt și bucuria este un sentiment omenesc, nu depinde nici de naționalitate, nici de nimic.*

– Vai de mine, cum să depindă! De altfel, eu la începutul cunoștinței noastre am propus – nu știu dacă îți mai aduci aminte – să înființăm o asociație mondială a minoritarilor: voi, minoritari români în Ungaria, noi, minoritari maghiari în România. Cred că ne-am înțelege foarte bine. Problema s-ar ivi numai atunci cînd am vrea să ne stabilim și un statut comun...

– *Din păcate însă, deseori sîntem folosiți ca o unealtă în conflictele, în legăturile dintre țările noastre, ceea ce nu cred că ne convine.*

– Singura noastră șansă este să nu ne lăsăm manipulați. Este o treabă grea, pentru că cei care manipulează nu îți cer părerea, nici permisiunea atunci cînd încearcă să vorbească în numele și în locul tău. Cred însă că ar trebui să ne ridicăm de mai multe ori și să spunem NU, acelora care vorbesc în locul și numele nostru, indiferent de care parte a granației, cine, și de ce naționalitate.

– *În aceste zile se discută în Parlamentul Ungariei despre statutul ungurilor din afara granițelor. De mai multe ori am auzit de la politicienii români, de exemplu și de la fostul președinte al României, de la* Emil Constantinescu *cum că este demn de urmat modul cum Ungaria îi ocrotește pe ungurii din afara frontierei naționale. Eu revin însă la cele spuse, constatate mai sus: noi și fără aceste legi, fără aceste intervenții ale politicienilor ne-am simți foarte bine, noi între noi.*

– Normal ar fi ca statutul nostru să intre în firescul lucrurilor, ca acest statut să nu trebuiască să fie stabilit, jalonat, iar noi să ne conformăm acestor jaloane pe care le stabilesc. Hai să vorbim despre statutul pe care Ungaria încearcă să-l acorde maghiarilor de dincolo de granițele Ungariei: se tot spune și se tot vehiculează ideea că de la Trianon încoace aceasta este prima încercare de a repara ceva din Ungaria trianonică. Dar asta este exact așa ca în cazul unei case, care s-a dărîmat: degeaba repari separat ușa sau acoperișul. Ori repari toată casa, ori o lași naibii așa cum este ea. Acest statut, care vrea să se acorde cu maghiarii de dincolo de graniță, nu este altceva decît legiferarea faptului că noi totuși nu sîntem unguri ca cei din Ungaria. Nu statuează altceva, deoarece ne dă numai anumite drepturi... Un adevărat statut ar fi atunci, cînd s-ar spune: nu e nevoie de nici un statut, și voi sînteți ai noștri. Vreau să vă spun doar un exemplu despre modul în care acest statut al nostru se realizează în sistemele maghiare: Uniunea Scriitorilor Maghiari îi primește în rîndurile ei pe ungurii de peste hotare fără nici o rezervă. Deci, dacă un scriitor din Ardeal cere să fie acceptat în Uniunea Scriitorilor Maghiari este admis și beneficiază de aceleași drepturi ca orice alt scriitor maghiar. Eu consider că acesta este un lucru normal. Literatura este o mare țară spirituală, în care într-adevăr nu a avut loc un Trianon. Dar Academia Maghiară, cînd primește în rîndurile ei pe un maghiar de dincolo de frontierele Ungariei, îi spune „az Akadémia külső tagja”, adică membru extern al Academiei Maghiare și, bineînțeles, respectivul nu beneficiază nici un sfert de drepturile de care beneficiază un academician de pe teritoriul Ungariei actuale. Și atunci eu zic: decît așa, mai bine să se lase păgubași.

– *Un alt aspect comun este că noi ne încadrăm în societatea majoritară a țărilor noastre și, ca atare, de multe ori sîntem acuzați că noi sîntem privilegiații societății.*

– Eu nu cred că dreptul la libera folosință a limbii materne a unui minoritar este un privilegiu. Nu este o excepție de la regulă dacă vrem să avem propriul nostru sistem educațional, să ne administrăm în ceea ce privește cultura și unde sîntem majoritari, sau unde sînt numai maghiari – pe anumite teritorii – să se administreze singuri, din toate punctele de vedere. Acestea n-ar trebui să constituie excepții de la regulă. Nu știu de ce ele sînt considerate totuși privilegii, nu știu și n-am găsit răspunsul la lucrul acesta. Așa cum nici în Ungaria n-ar trebui să se constituie privilegii... Eu sînt supărat întotdeauna cînd aud că se vorbește despre fie unul, fie celălalt popor, că este tolerant. Adică de ce este tolerant? Toleranța presupune o înțelegere a unui lucru, care nu este tocmai corect. Sîntem toleranți față de copiii noștri, cînd sînt răi. Nu-i batem căci sînt copii. Sîntem toleranți față de femei, atunci cînd le acordăm prioritate să urce în tramvai sau să intre undeva. Dar am impresia că în relațiile interetnice toleranța nu are ce căuta. Acest cuvînt ar trebui șters din discuțiile privind minoritățile sau conviețuirile interetnice.

– *Dar chiar și noțiunea de „minoritar„ este, pe undeva, o ficțiune. Noi toți sîntem într-un anumit context minoritari...*

– Pe mine, personal, nu mă supără această expresie. Ea consfințește o situație, adică sîntem mai puțini decît majoritarii. Cei care îi dau o accepțiune peiorativă sau încarcă acest cuvînt cu niște înțelesuri care nu fac parte din acest cuvînt, aceia sînt de vină pentru deturnarea sensului de minoritar. Dă-mi voie să-ți povestesc ceva despre un mare regizor român, care se cheamă *Liviu Ciulei*. Unul dintre regizorii teatrului nostru, *Cseresnyés Gyula*, făcea asistență lîngă *Liviu Ciulei*, care fiind un om foarte tolerant, îi zicea la un moment dat: „Domnule Cseresnyés, trebuie să vă fie greu ca minoritar”. Gyula i-a replicat: „Domnule Ciulei, nu vă dați seama că și dumneavoastră sînteți minoritar?” La care Ciulei a făcut niște ochi mari și se părea că n-a prea înțeles ce vrea să spună Cseresnyés. După scandalul cu „Revizorul”, cînd Ciulei a fost dat afară de la Teatrul Bulandra, după ce a fost ostracizat la o întîlnire de la Ministerul Culturii, Ciulei se plimba cam singur, pentru că toți se fereau să se apropie de el. Cseresnyés, bineînțeles, s-a dus la el, l-a salutat și l-a întrebat: „Ce mai faceți, maestre?” La care Ciulei îi spunea: „Domnule Cseresnyés, de abia acum am înțeles ce ai vrut să spui atunci cînd mi-ai zis: și eu sînt minoritar.”

Petru Cimpian

Seceratul la românii din Chitighaz

În viața sătenilor seceratul a fost cea mai importantă muncă de vară. Grîul pentru ei a însemnat pîinea cea de toate zilele, cu mare grijă și băgare de seamă s-au pregătit pentru această muncă, seceratul era un „eveniment" în viața satului.

Înainte de a începe muncile, gospodarul s-a dus în „hotar" să vadă dacă grîul e copt sau nu. A rupt un spic de grîu și dacă în palmă s-a sfărîmat ușor, însemna că grîul e copt. Își pregătea uneltele de secerat care erau următoarele: coasa, cutea, ilăul, ciocanul, tocul. A trebuit mare pricepere la „baterea coasei".

A adunat secerătorii, membrii familiei și, ca ajutor, rudele sau vecinii. Fiecare secerător își avea rolul său: cosașul, mănunchișul, legătorul de snopi.

Au pornit la secerat dimineața, cînd grîul a fost rourat și au făcut legători. Legătorile se făceau în felul următor: au tăiat o brazdă de grîu și din aceasta răsuceau legătorile, sau smulgeau grîul cu rădăcină și așa făceau legători.

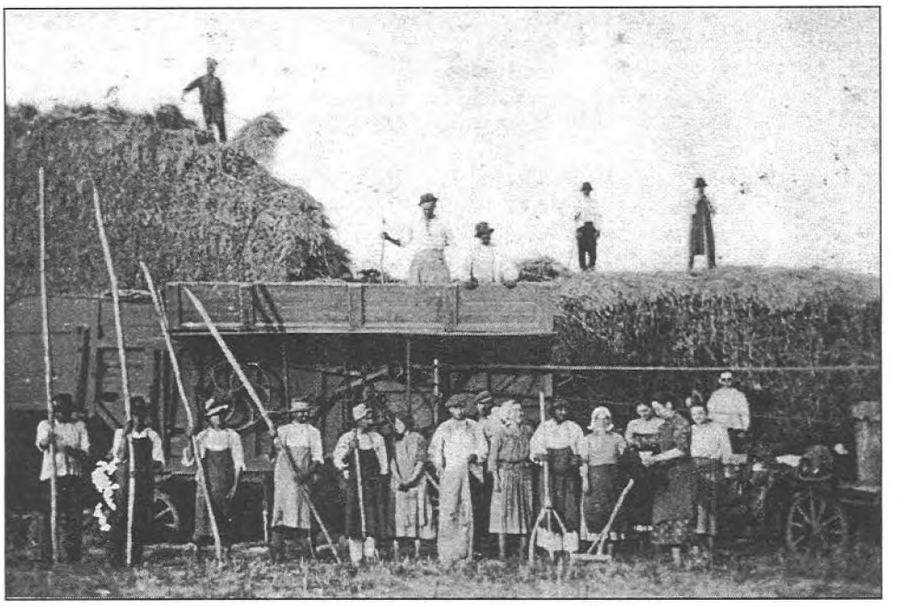

Secerători din Chitighaz prin anii 1920

După ce au terminat, au mîncat pîine cu „clisă" și au băut lapte. Cînd s-a uscat roua, bărbații au început cositul brezdei. Pe lîngă coasă, unealta cea mai importantă a fost cutea, așezată într-un toc cu apă, prins de brîul cosașului.

După cosași mergea mănunchiașul, care aduna grîul cu secera. Copiii întindeau legătorile în fața mănunchiașului. În urma lor venea legătorul și lega snopii. Erau cazuri cînd și mănunchiașul făcea munca aceasta.

La amiază secerătorii s-au dus la umbră, la capătul rîndului. Gazdoaia a adus mîncare bună, consistentă („leveșe de găină, tocană dă pui"). După ce au luat masa, se odihneau puțin la umbră. După odihnă, iarăși începea seceratul. După ce au tăiat o porțiune cărau snopii și bărbații le așezau în cruci. Crucile se făceau în două feluri: în-tr-o cruce erau 18 snopi de grîu, aceasta se numea „cruce". În alta se așezau 14 snopi de grîu, aceasta se numea „călcîie". Cînd puneau snopul cel din urmă – care l-au legat de celelalte – îl numeau „popa" și spuneau că-i gata crucea.

După ce au terminat cu seceratul, au greblat spicele, dar totuși mai rămînea grîu pe mirişte. Sătenii au păşunat pe acolo gîşte, porci, vaci.

Peste un timp bărbații au cărat stolul pe imaș. Snopii erau așezați în stol cu spicele înăuntru, să fie apărate de ploaie. Lîngă stol au așezat apă într-un hărdău. După aceasta au început treieratul, călcatul cu mașina, adunarea grîului în saci și transportarea acasă cu trăsura.

Maria Sarca Zombai

Mihai Gancea (1915–1998) în fotografii din 1990 ascuțind coasa și legînd snopi

În grai viu

Am citit că...

Pă vremuri, cînd încă bace Vasile Ciurdaru iera întră noi, tătdauna cînd ne întîlnem, îi spunem sîncer că cît dă mult îm place poveștile pă care le scrie în Foaie. La bătrînu îi plăce că-l laud. Cui nu-i place dacă aude o voarbă dă prețuire? No, bogăt și dăstul, că odată, numa așe din glumă, îi spun io că dară așe povești și io aș ști scrie. Bace Vasile, zîmbind pă su musteață, îm zîce că nu-i bai, barem oi ave și io on urmaș în tine, că pruncu mneu n-are haru scrisului. Așe a fi, i-am zîs io. Cu asta ne-am dăspărțît și am mărs la treburile noaște.

Mai tîrziu, cînd bătrînu s-o mutat în cele veșnice, io m-am și uitat dă tătă treaba asta. Haba am ajuns și io și ies la pensie, pînă am fost încă în puterile mele, lucrurile dă pă lîngă casă și ajutorare pruncilor, m-or dat dă lucru – și dăstul, și bogat. Apoi cînd pruncii s-or așezat, or vinit nepoți – rînd pă rînd. Și cu ii am avut ce mă ocupa. Amu, că și ii-s mai mărișori, nu tare le mai trebuiesc nici lor. Numa am luat sama că și lor le plac unele povești, mai ales cele din prunciie me. Cînd apoi m-or și lăudat, dăloc m-o vinit în minte bace Vasile și făgăduiala pă care i-i u-am făcut. Eh, numa că pă bătrînu nu-l prinde locu, în vreme ce fire me-i alta. Io nu pre ies afară din ocol. Nici pînă la bold nu mărg, dacă nu-i musai. Înante dă mneazăzăă mai poticălesc pă lîngă casă, îm fac lucruțu mneu, după mneazăzăă mă hodeinesc on pic, apoi mai citesc uișagurile pă care mi le aduc pruncii și nepoți, în vreme ce aștept știrile dă sară la televizor.

Așe dară, dacă nu mărg întră oameni, nu pot ș-aud lucruri dăspră care s-ar merita și scriu. Numa că m-o picat în minte, că în loc dă auzîte aș pute scrie dă lucruri citite. No, cu asta m-am și prăbălit, da numa așe și văd că la ce-oi ajunje. Na-ș vre și mă laud, da m-o plăcut ce-am scris. Atunci m-am hotărît și-ncerc și scriu și păntru Foaie. Apu dacă v-a place și dumnevoastă, draji cititori, u-oi lunji, dacă nu, v-oi mulțămi ș-oi rămîne la treburile mele.

Om trăi și om ajunje – o sucuit și zîcă pă vremuri și bace Vasile. Adecă om vide ce s-a alege din începătura me. Mă interesază și părere dumnevoastă. Așe că m-ar păre bine dacă m-ați îmbărbăta. Bine-a fi așe?

Vă salută cu drag:

Ion Podaru
pensionar

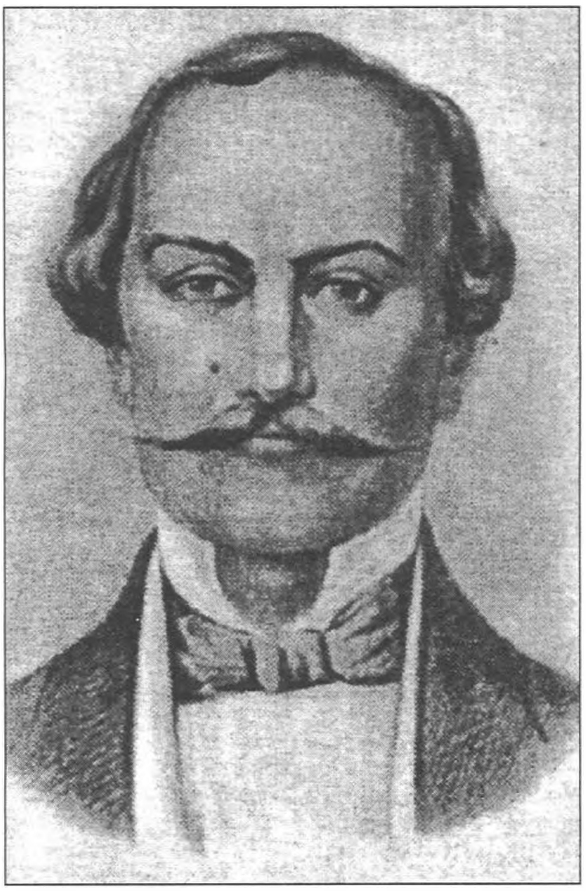

Alecu Donici

(1806–1866)

Născut în 1806 în Bezin (azi Donici-Orhei) dintr-o familie boierească, Alexandru (Alecu) Donici a fost unul dintre cei patru copii ai clucerului moldovean Dimitrie Donici. Mai întîi a învățat acasă, cu dascăli anume tocmiți, după care, în anul 1819 este trimis la liceul militar din Petersburg. Prin 1821–22 familia se mută la Chișinău. Aici tînărul se întîlnește și cu alți scriitori moldoveni: Al. Beldiman, Costache Conachi, Costache Negruzzi. Aici se afla prin anii aceștia și poetul Pușkin, exilat de țar. Conform unor surse literar-istorice, tînărul Donici l-ar fi cunoscut pe marele poet rus, opera căruia l-a inspirat și din care a și tradus. Absolvind liceul, după cinci ani, cu gradul de sublocotenent este repartizat la un regiment din Ekaterinburg. În 1826, invocînd anumite motive familiale, își dă demisia. În toamna anului 1829 este funcționar în administrația civilă, iar ceva mai tîrziu devine asesor la judecătoria civilă din Chișinău. În 1835 se mută la Iași, unde lucrează la epitropia școlilor. Cu cîțiva ani mai tîrziu, în 1841 se mută la Piatra Neamț, ocupînd diferite funcții în magistratură, devenind și membru în divanul obștesc, pînă la sfîrșitul vieții. În anul 1855 este numit, împreună cu C. Negruzzi și Gh. Asachi în comitetul de conducere al Teatrului Național din Iași și lucrează intens la organizarea vieții teatrale. În același timp lucrează intens pregătind pentru tipar o amplă ediție din fabulele sale, care va apărea abia postum.

„...Donici cuib de-nțelepciune,
Care, cum rar se întîmplă, ca să mediteze pune
Urechile ce-s prea lunge ori coarnele de la cerb;
Unde-i boul lui cuminte, unde-i vulpea diplomată?
S-au dus toți, s-au dus cu toate pe o cale nenturnată."
(Eminescu)

Muștele și albina

Două muște sprintenele
În țări străine porneau,
Și pe albină cu ele
Cam astfeliu o îmbiau:
„Hai să mergem, surioară!
Papaglii toți ne-au spus
Că pe-acolo-i numai vară,
Soarele n-are apus.
Libertatea predomnește
În tot ce-i viețuitori
Și dreptatea nu scutește
Nici de muști-ucigători.
Iar aice..oh! ce soartă!
Să trăiești în țara ta,
Aci vie, aci moartă,
Fără a te desfăta.
Păiajinii pe la țară
În mrejă ne potopesc,
Iar prin tîrguri, peste vară,
Ca pe dușmani ne gonesc.

Muntele

Un munte se trudea de facere cumplit.
Trii zile au vuit,
Încît se clătina pămîntul de subt el,
Dar în sfîrșit s-au desfăcut
Și au născut:
Un șoricel!

Această fabulă ca muntele e veche,
Eu însă să vă spun secretu-i la ureche,
Sînt oameni de la care-aștepți
Minuni se vezi,
Așa vuiesc de tare
Cînd ei se socotesc că au vro treabă mare,
Iar cercetînd în faptă,
Găsești isprava lor deșartă.
Spre pildă, eu ades scriu, șterg și iar gîndesc,
Ca cînd o epică piimă, șterg și iar gîndesc,
Iar după trudă multă
În faptă mă trezesc cu o făbuliță scurtă.

Păstorul și țînțarul

Păstorul liniștit
Dormea la umbră vara pe cîni nădăjduit,
Iar șarpele din iarbă, cu limba-i pierzătoare,
Era acum aproape păstorul să omoare.
Dar un țînțar, de milă pătruns și îndemnat,
Pe somnoros în frunte
Așa l-au înghimpat,
Încît, sărind el iute,
De șerpe el s-au ferit,
Însă, cu-ntîi mișcare, țînțarul au turtit.

Un slab pe un puternic cînd vra ca să-l trezească
La adevăr de care el nu e bucuros,
Prin buna faptă poate să se primejduiască,
Ca un țînțar milos.

Musca

De la arat un plug
Venea încet spre casă
Și, la un bou pe jug,
O muscă se-așăzasă.
Iar ei, spre-ntîmpinare,
O altă muscă-n zbor
Îi face întrebare:
„De unde, dragă sor?"
„Și mai întrebi de unde!
Ei musca îi răspunde
C-un aer supărat.
Au nu pricepi ce facem?
Nu vezi că noi ne-ntoarcem
Din cîmp, de la arat!"

Spre laudă deșartă
Mulți zic: noi am lucrat,
Cînd ei lucrează–n faptă,
Ca musca la arat.

În ce constă originalitatea lui Donici?

Din Fabulele lui Donici, în comparație cu acelea corespunzătoare ale modelelor sale (Esop, La Fontaine, Krîlov), se desprinde limpede intenția autorului de a nu oferi cititorului o simplă traducere, o redare fidelă a originalului, ci o adaptare a acestuia la realitățile românești ale epocii. Ceea ce-l călăuzește, de asemenea, pe Donici, este dorința de-a se face înțeles de cititorul român, de-a se apropia de acesta... La Donici nu este vorba de o transpunere ad-litteram, ci de multe ori de crearea unei noi atmosfere, dacă nu chiar a unor situații inedite. Cu deosebire în partea finală a fabulelor, în morală, Donici, urmînd concepția lui Krîlov, își face marcată prezența personală, originalitatea, prin grija continuă de a desprinde din narațiunea fabulei o morală care convenea cît mai bine realităților românești ale timpului. Deseori Donici își încheie fabula ocolind morala directă, obișnuită, folosind în locul ei vreo aluzie plină de spirit: *„Nici nu mai zic nimică: / De urși mi-i tare frică."*

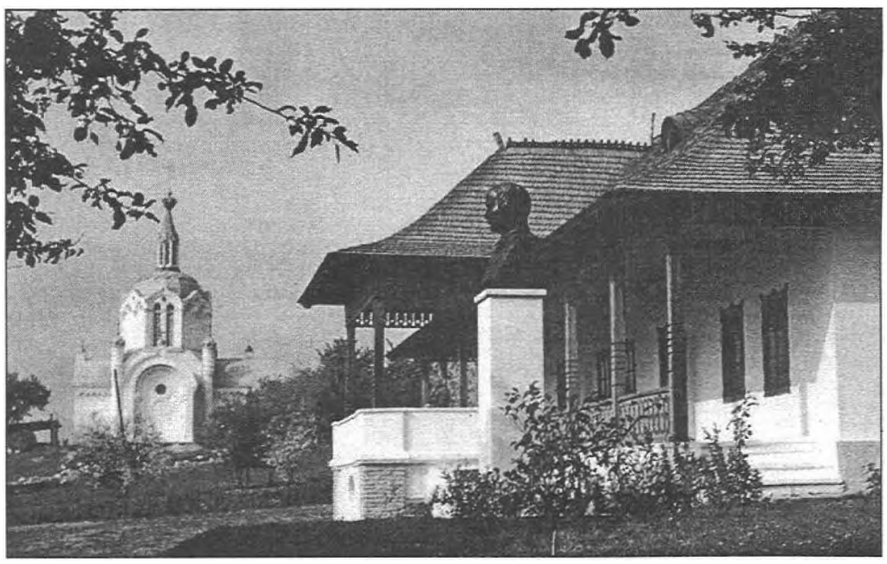

Mereu în focar

Cultivarea limbii române

În cele cinci decenii de presă scrisă, o preocupare permanentă a însemnat-o aprofundarea cunoştinţelor de limbă maternă. Fireşte, tineretul şcolar a stat în centrul acestor strădanii, încît pot fi evidenţiate ca exemple rodnice pînă şi azi iniţiativele cu caracter de limbă şi literatură. Aproape nu a fost an în care să nu se desfăşoare ample mişcări, aşa cum le cunoaştem pînă azi. Sub titluri diferite (întrecerea *Ai carte, ai parte*, concursul *Vocea Tineretului*, testul public *Cine ştie să ne scrie* şi altele), aceste acţiuni au antrenat tineretul şcolar din îndemnîndu-i la studiu mai activ, mai intensificat. Ca de obicei, şi în pregătirile acestor competiţii, profesorii de română au însemnat un sprijin de nădejde, secondaţi fiind de bibliotecarii localităţilor cu populaţie românească. În ultimul deceniu trebuie constatat că posibilităţile de pregătire s-au lărgit, ajungînd în şcolile noastre tot mai multe benzi de magnetofon, casete video şi alte materiale ajutătoare, prin care pregătirea putea fi înlesnită. La o tendinţă salutară trebuie insistat neapărat: tineretul şcolar se pregăteşte tot mai mult din cărţi şi materiale proprii, rod al activităţii scriitoriceşti, de cercetare şi de editare de carte românească aici, în Ungaria. În acest sens, volumele de poezii de Maria Berényi, Lucia Borza, Ilie Ivănuş, Lucian Magdu sînt bine cunoscute de tineretul nostru; nu e serbare şcolară la care să nu fie recitate poezii ale acestora. La fel, din studiile şi colecţiile de etnografie şi folclor realizate de Elena Csobai, Alexandru Hoţopan şi Emilia Martin se inspiră în permanenţă profesorii şi elevii în pregătirea lor. Mai mult chiar: azi aceste materiale devin parte integrantă a programelor şcolare.

În altă ordine de idei trebuie să ne oprim asupra unui alt gen de cultivare a limbii: cenaclurile, întîlnirile cu autorii. Şi în acest sens, ultimii ani dovedesc o înviorare, căci românii din Ungaria au avut ocazia să se întîlnească în repetate rînduri cu marii scriitori şi poeţi contemporani, de la regretatul Ioan Alexandru la Ana Blandiana, de la Augustin Buzura la Mircea Dinescu. În acest sens trebuie remarcat cît de mult au profitat participanţii la aceste cenacluri de aceste întîlniri cu marile personalităţi ale vieţii cultural-spirituale contemporane.

Şi, la fel, în repetate rînduri s-au ţinut întîlniri ale autorilor noştri cu cititorii. Ca atare, creatorii care s-au ridicat din rîndul românilor din Ungaria, fie ei născuţi la Bătania sau Micherechi, sînt cunoscuţi şi preţuiţi de toată lumea. Cea mai bună dovadă: marele interes de care se bucură aceste iniţiative ale întîlnirilor.

Pe această pagină rezumăm doar cîteva momente în acest sens, atrăgînd atenţia că este vorba doar de o spicuire, şi încă, numai dintr-un singur an. Dar şi în acest fel pot fi convingătoare constatările făcute. E. I.

Ascultînd discuri la bibliotecă

Pe lîngă numeroase volume de cărţi, biblioteca din Chitighaz oferă vizitatorilor şi posibilitate de a asculta muzică, folosind casca pentru a nu deranja pe nimeni.

În discoteca bibliotecii se află şi discuri cu poveşti, avînd mare trecere mai cu seamă la cei mai tineri cititori – precum ne dovedeşte şi fotografia de mai sus. L. B.

Încă o dată despre

Concursul „Vocea tineretului”

Desfăşurat în după-masa zilei de 27 ianuarie a.c., la Liceul cu limba de predare română „N. Bălcescu” din Giula, concursul „Vocea tineretului” – despre care cititorii noştri au putut afla detalii în numărul trecut al săptămînalului nostru –, ajungînd la a treia sa ediţie, a oferit din nou un bun prilej pentru ca liceenii – copii ai românilor din diferitele localităţi din judeţele Bichiş şi Bihor – să dea dovadă elocvenţă de conştiinţa lor de naţionalitate. Mă refer aici mai mult la ceea ce a precedat concursul propriu-zis, şi anume la culegerile de material folcloric şi la cîştigarea noilor abonaţi la „Foaia noastră”.

Dar ceea ce ne-a frapat pe toţi cei care nu ştiam de surpriza pregătită de elevii clasei a treia, a fost minunata expoziţie etnografică organizată în aula liceului. Cel care-şi iubeşte neamul, nu poate să nu se oprească cu o oarecare înduioşare în faţa meselor pe care se înşiră vechi obiecte de uz casnic, sau în faţa panourilor pe care sînt fixate „măsăriţe” şi obiecte de îmbrăcăminte ţesute, cusute şi brodate de bunicile bunicilor noastre . . .

Iată proverbele, zicătorile, strigăturile, poreclele, jocurile, superstiţiile culese de aceşti liceeni români, cît şi piesele expoziţiei – furcă de tors, dosar, ştergare, oale – merită atenţie. De aceea oferim cititorilor noştri un mănunchi din culegeri şi cîteva aspecte ale expoziţiei.

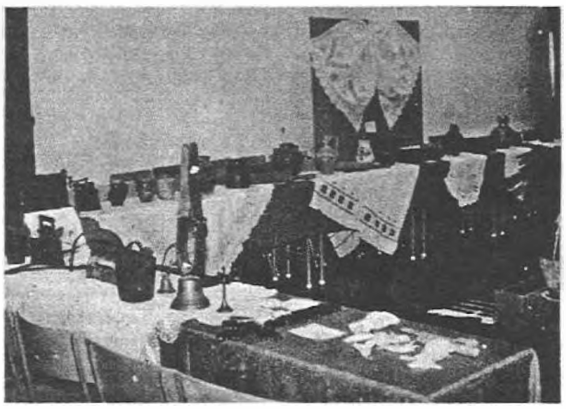

Un colţ al expoziţiei cu obiecte de uz casnic aşezate pe ştergare frumoase

„Uăi”, „uale cu pene”, „lingură dă lemn” şi „mingălău” – devenite obiecte de valoare în zilele noastre

Prosoape cu cusături în culori şi cu „cipcă” – cel din dreapta aşezat pe un dosar

Proverbe

Tată boala-ş are leacu.

Numa capu i-i mare şi gol ca o ludaie.

La amar mare – minte mare.

Tă inde-i mai subţiră să rupe aţa.

Faptele grăiesc mai apăsat dicît vorbele.

Multe mincări – multe boli.

Cum ţ-i săra aşe-i minca.

Om face cum om pute ş-om be apa după ie.

Să-mbiie ca popa la gaci roşnă.

Dacă nu-ţ dă colacu, nu-ţ deie nici sfatu.

Nu poţ fi şi cu curetiu uns şi cu elisa-ntreagă.

Taci, gură, taci că mai multă hazna faci.

Laudă-mă gură că ţ-oi da păsulă.

Să frămîntă ca curetiu fără carne.

Nu te băga în lături că te mincă porcii.

Cine ai băgat – cine ai scos.
Să joacă ca miţa cu soaricile.
Nu-i bun nici cînd doarme.
Ii uşor la capăt să fii ocoş.

Strigături

Fost-am şi io oarecine
şi nu m-am temut dă nime,
da amu o venit vreme
să mă bată şi muiere.

*

Asta-i fată care-o vez
Care ne-o făcut scoverz.

*

Meret acasă muieri
Bată-vă ziua dă ieri.

*

Întoarce-te rotie me
şi pă faţă şi pă dos
după ficioru frumos.

*

Nu-s io paie dă ovăs
să iubăsc ce păsăsăsc.

*

Bate, Doamne, cizma me
dacă n-oi pica cu ie
în casă la soarcă-me.

Superstiţii

Dacă luna-i cu ocol – a ploie.
Cînd ploaie cu bulbuci – a ploie mult.
Dacă miţa zgîriie mătura – a fi frig.
Dacă ciorile zboară iute – a fi vînt.
Dacă cîntă broaştile – a fi vreme bună.
Dacă coşi marta şi vincre – vin dracii şi strigoii.

L. B.

Gheorghe Hagi a acceptat oferta lui Mircea Sandu, preşedintele FRF, de a-l urma pe banca tehnică pe Ladislau Bölöni

Abia retras din joc, „Maradona din Carpaţi" va fi selecţionerul României

După multe amînări, şovăieli, stres, selecţionerul *Ladislau Bölöni,* cu lacrimi în ochi, şi-a luat rămas bun de la naţionala română. Gestul involuntar al lui „Loţi" i-a mişcat chiar şi pe cei mai duri critici ai activităţii sale, iar în final concepţiile lui Bölöni nu s-au mai contestat. Cine ştie ce l-a determinat să renunţe la banca tehnică atît de incomodă, dar care totodată l-a şi lansat în elita tehnicienilor internaţionali. A vrut mai mulţi bani, l-a determinat familia, sau am mai putea căuta diferite motive la abandonul atît de timpuriu al unui antrenor de speranţă.

Presa din România l-a făcut atît un om nostalgic şi visător, cît şi un trădător de neam. Dar oricum l-am califica, rezultatele îşi spun cuvîntul. Pe lîngă minusul anulării unui contract de doi ani cu Federaţia Română de Fotbal se mai pune la cîntar, dar de parte pozitivă, faptul că preluînd o echipă dărîmată după dezastruosul 0-3 din Italia, a reuşit să construiască o naţională absolut nouă. A alcătuit un lot cu un joc ofensiv şi spectaculos, bazat pe tineri în jur de 20 de ani. A dat o rază de speranţă celor neîncrezători în fotbalul românesc de după Hagi. În momentele grele a îndrăznit să-i încredinţeze unui „june", ca *Cristian Chivu*, banderola de căpitan a naţionalei. Deci slăbiciunea nerespectării contractului este contrazisă de atîtea calităţi, încît nu cred că se cuvine ca Ladislau Bölöni să fie crucificat de presă şi, prin aceasta, de opinia publică.

Bölöni: fostul selecţioner, ca jucător 108 meciuri în naţionala României

După ce tehnicianul din Tîrgu-Mureş s-a decis în sfîrşit şi şi-a luat bagajele, mutîndu-se pe malul Oceanului Atlantic, „telenovela băncii tehnice" a continuat, însă din acel moment firul dramatic l-a depănat preşedintele FRF, *Mircea Sandu*, care timp de aproximativ două săptămîni a lansat fel de fel de variante pentru ocuparea postului de tehnician al naţionalei. Au vehiculat nume ca *Mircea Lucescu, Cornel Dinu, Anghel Iordănescu,* pînă şi revenirea marelui bătrîn *Emerich Ienei*. Dar, la rîndul lui, a intrat în joc şi un alt „as" mult aşteptat şi anume: *Gică Hagi*.

Şi bomba a explodat. Marele Hagi s-a înţeles sîmbătă cu Mircea Sandu despre preluarea conducerii tehnice a naţionalei. Pînă ce aceste rînduri vor apărea, mai mult ca sigur şi cerneala semnăturii lui Gică va fi uscată pe contractul oferit de FRF. O combinaţie interesantă va fi (sau ar fi) cuplul Hagi–Balint în fruntea României. Ce se aşteaptă de la aceştia? Nici mai mult, nici mai puţin decît calificarea la Campionatul Mondial 2002. România este ţara extremităţilor. Această observaţie pare a fi întărită şi de această numire a lui Gheorghe Hagi în fruntea naţionalei de fotbal. Se aşteaptă de la un „antrenor" fără nici o experienţă profesională o performanţă ce îi este dată puţinilor dintre aceşti meseriaşi. E drept că acest nume doar nu este un nume comun în lumea fotbalistică, dar oare Hagi va fi Hagi şi pe bancă? Iar dacă va fi, care faţă o să ne-o arate, a jucătorului fenomenal sau a celui capricios, incapabil să-şi stăpînească proprii nervi?

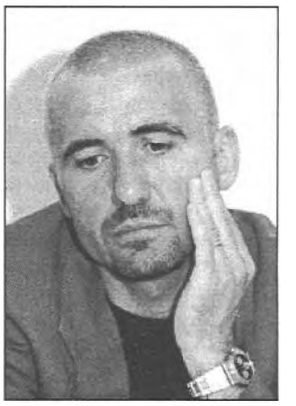

Hagi: actualul selecţioner, ca jucător 125 de meciuri în naţionala României

Oare va avea aceleaşi calităţi de antrenor ca şi în timpul strălucirii sale de jucător? Oare va fi tot aşa strateg ca şi fotbalist? Va găsi tonul cu jucătorii tineri? Întrebările sînt multe, iar răspunsurile probabil că vor sosi în momente grele, sau chiar critice. „Afacerea Hagi" poate fi o investiţie inspirată, bazată mai mult pe instincte decît pe raţiune, dar poate da şi faliment. Riscul este enorm. Cu numele de Hagi să pierzi un astfel de pariu este egal cu o catastrofă naţională, dar să cîştigi este aproape obligatoriu. Răspunderea o va purta noul selecţioner de unul singur, care s-a retras din activitatea sa sportivă abia cu două luni în urmă. Este admirabil curajul cu care s-a angajat în noua sa bătălie, în calitate de general. Oricum, la nedumerirea noastră de acum două săptămîni se pare că am primit replica. La Budapesta va sosi o naţională a României, pregătită de selecţionerul Gheorghe Hagi.

Ştefan Crâsta

Bölöni l-a adus pe Marius Niculae la Lisabona

Marius Niculae a acceptat contractul care îi aduce un salariu anual de 800.000 de dolari. Actualul club al internaţionalului român de la Dinamo Bucureşti va primi 5 milioane de dolari în urma contractului încheiat cu Sporting Lisabona. Conform cotidianului portughez „O Jogo", Niculae şi impresarul său *Giovanni Becali* s-au înţeles verbal asupra amănuntelor transferului, transfer iniţiat de noul antrenor al clubului portughez *Ladislau Bölöni*. Urmează numai semnarea contractului. Atacantul dinamovist s-a arătat deosebit de mulţumit de transferul la lotul antrenat de fostul selecţioner al naţionalei române, care i-a promis şi un loc de titular în noua sa echipă.

Şt. C.

Giula, o echipă tot mai bine organizată

Echipa noastră din Giula s-a calificat anul trecut din campionatul N B. III. în NB II. (a 3-a treaptă a fotbalului naţional). Ca echipă nouă în campionat, a început jocul cam greoi, dar echipa a adus de la un meci la altul rezultate tot mai frumoase. Cît de bună a fost grupa aceasta ne dovedeşte faptul că campioana Eger a adunat numai cu 4 puncte mai mult decît echipa noastră:

1. Eger	20-11-5-4 - 34-18-38 p.
2. Borsod Volán	20-10-6-4 - 32-17-36 p.
3. Oh. Ciorvaş	20-11-2-7 - 34-25-35 p.
4. Giula	20-10-4-6 - 37-25-34 p.

Încă un semn îmbucurător este că ei au acumulat mai multe goluri. La ultimul meci, disputat cu Tiszaújváros, băieţii au jucat foarte organizat, cu toate că rezultatul nu oglindeşte acest fapt. Dar nu trebuie să uităm că echipa oaspeţilor e la fel de bună ca şi a noastră.

Giula: Guch – Bócsik, Ferenczi, Tamási, Kovács, Papp, Hóbel, Kulcsár, Brakszatórisz, Csúz, Borúzs.

Antrenor: Fodor Sándor

Jucător de rezervă: Zöld A.

Golurile au fost marcate de Brakszatórisz în minutul 57 (1-0), Boros (Tiszaújváros) în minutul 66 (1-1), Borucz în minutul 84 (2-1).

MIC

M. Schumacher este din nou cel mai bun

Toate împrejurările au fost propice competiţiei F1 la Nürburgring. Dar maşina lui M. Schumacher s-a defectat înainte de start, fiind astfel obligat să concureze cu maşina de rezervă.

La linia de pornire, în faţă, au fost aliniaţi fraţii Schumacher, după ei s-au înşirat Montoya, Coulthard, Häkkinen, Trulli, Barrichello...

Pe lîngă că întrecerea a fost plină de minute emoţionante, încărcate cu mici accidente, norocul a fost că nu s-au întîmplat nici de data aceasta accidente grave. Montoya „şi-a arătat dinţii" şi ştiinţa şi a terminat pe locul 2. Se pare că încet-încet şi-a revenit şi Häk-kinen, fiindcă, de data aceasta, şi el a adunat un punct.

Clasamentul piloţilor:

1. Michael Schumacher (Ger. Ferrari viteza medie: 204.143)
2. Montoya
3. D. Coulthard
4. Barrichello
5. Häkkinen

Tabela individuală:

1. M. Schumacher 68 p.
2. Coulthard 44 p.
3. Barrichello 26 p.
4. R. Schumacher 25 p.
5. Montoya 12 p.
6. Häkkinen 9 p.

Tabela constructorilor:

1. Ferrari 94 p.
2. McLaren 53 p.
3. Williams 37 p.

Ultimele rezultate ale echipelor de fotbal din 23-24 iunie

Campionat naţional, divizia II.	
Giula Termal FC-Tiszaújvárosi FC	2-1 (0-0)
Campionat judeţean, Bihor, divizia I.	
Jaca-Hajdúsámson	2-3
Leta-Mare - Nagyhegyes	3-0

ROMÂNIA 1

Luni 2 iulie
6.00 Jurnalul de dimineaţă 6.15 Practic matinal 8.30 Matineu de vacanţă 9.15 Desene animate 10.10 Ora G (R) 11.10 Tezaur folcloric (R) 12.00 Teleenciclopedia (R) 13.00 Jurnalul de prînz 13.10 Infomania 13.30 Pro Patria 14.30 Serial. Orice e posibil! 15.00 Cronica 16.30 O idee pe zi... pentru România 16.40 Serial. Pasiuni 17.25 Alege muzica! 18.25 Serial. Bărbaţii fatali 18.50 Corect! 19.00 Jurnal 19.40 Sport 19.45 Iartă-mă! 20.45 Talk Show 22.00 Jurnalul de noapte 22.15 Români uitaţi, români pierduţi 22.45 Lumea dansului 23.45 Marele Jazz 1.00 Jurnal (R) 1.45 De luni pînă duminică (R) 2.30 Români uitaţi, români pierduţi (R) 3.00 Corect! 3.15 Talk Show (R) 4.30 Infomania (R) 4.40 O idee pe zi... pentru România (R) 4.50 Corect! 5.00 Alege muzica! (R).

Marţi 3 iulie
6.00 Jurnalul de dimineaţă 6.15 Practic matinal 8.30 Matineu de vacanţă 9.15 TVR Craiova 9.55 TVR Cluj 10.45 TVR Iaşi 11.30 TVR Timişoara 12.15 Serial (R) Pasiuni 13.00 Jurnalul de prînz 13.10 Infomania 13.30 Iartă-mă! 14.30 Serial. Orice e posibil! 15.00 Puncte cardinale 15.30 Cronica 16.300 idee pe zi... pentru România 16.40 Serial. Pasiuni 17.25 Alege muzica! 18.25 Serial Bărbaţii fatali 18.50 Corect! 19.00 Jurnal 19.40 Sport 19.45 Film. Dl. Directoare 21.20 Serial Geena Davis 21.50 Jurnalul de noapte 22.05 Studioul artelor 23.05 Teatrul Naţional de Televiziune prezintă: Războiul domnului de Beaumarchais 0.50 Corect (R) 1.00 Jurnal (R) 1.45 Film. Probleme de amor 3.20 Studioul artelor (R) 4.20 Infomania (R) 4.40 O idee pe zi... pentru România (R) 4.50 Corect! (R) 5.00 Alege muzica (R).

Miercuri 4 iulie
6.00 Jurnalul de dimineaţă 6.15 Practic matinal 8.30 Matineu de vacanţă 9.15 TVR Craiova 9.55 TVR Cluj 10.45 TVR Iaşi 11.30 TVR Timişoara 12.15 Serial (R). Pasiuni 13.00 Jurnalul de prînz 13.10 Infomania 13.30 Studioul artelor (R) 14.30 Serial. Orice e posibil! 15.00 Panorama 16.30 O idee pe zi... pentru România 16.40 Serial. Pasiuni 17.25 Alege muzica! 18.25 Serial Bărbaţii fatali 18.50 Corect! 19.00 Jurnal 19.40 Sport 19.45 Film LA. Confidenţial 22.05 Jurnalul de noapte 22.20 Hello, America! Concert 23.30 Bucuriile muzicii 1.00 Jurnal (R) 1.45 Film. Întîlnirea cu tata 3.20 Lumea dansului 4.20 Infomania (R) 4.40 O idee pe zi... pentru România (R) 4.50 Corect! (R) 5.00 Alege muzica! (R).

Joi 5 iulie
6.00 Jurnalul de dimineaţă 6.15 Practic matinal 8.30 Matineu de vacanţă 9.15 TVR Craiova 9.55 TVR Cluj 10.45 TVR Iaşi 11.30 TVR Timişoara 12.15 Serial. Pasiuni 13.00 Jurnalul de prînz 13.10 Infomania 13.30 Lumea dansului 14.30 Oameni ca noi 15.00 Convieţuiri 16.30 O idee pe zi... pentru România 16.40 Serial. Pasiuni 17.25 Alege muzica! 18.25 Serial Bărbaţii fatali 18.50 Corect! 19.00 Jurnal 19.40 Sport 19.45 Serial. Sub acoperire 20.45 Reflecţii rutiere 21.00 Interesul general 22.00 Jurnalul de noapte 22.15 Film. Suspecţii 24.00 Nocturna melomanului 1.00 Jurnal (R) 1.45 Film. Suspecţii (R) 3.30 Interesul general (R) 4.30 Infomania (R) 4.50 O idee pe zi... pentru România (R) 5.00 Alege muzica! (R).

Vineri 6 iulie
6.00 Jurnalul de dimineaţă 6.15 Practic matinal 8.30 Matineu de vacanţă 9.15 TVR Craiova 9.55 TVR Cluj 10.45 TVR Iaşi 11.30 TVR Timişoara 12.15 Serial (R). Pasiuni 13.00 Jurnalul de prînz 13.10 Infomania 13.30 Cu ochii'n patru (R) 14.30 Tribuna partidelor parlamentare 15.00 Obiectiv Europa 15.30 Drepturile omului 16.30 O idee pe zi... pentru România 16.40 Serial. Pasiuni 17.25 Alege muzica! 18.20 Serial. Bărbaţii fatali 18.45 Guvernul României 19.00 Jurnal 19.40 Sport 19.45 Ploaia steluţelor 21.15 Serial. Îngerul întunecat 22.10 Jurnalul de noapte 22.25 Profesioniştii 23.25 Film. Încrederea 0.45 Corect! (R) 1.00 Jurnal (R) 1.45 Profesioniştii (R) 2.45 Drepturile omului (R) 3.45 Obiectiv Europa (R) 4.20 Infomania (R) 4.40 O idee pe zi... pentru România (R) 4.50 Corect (R) 5.00 Alege muzica! (R).

Sîmbătă 7 iulie
6.00 O vedetă... populară (R) 6.50 Serial. Zorro 7.45 Desene animate 8.30 Film. Prietenul meu 10.00 La telefon muzică populară! 10.30 Poveşti la drumul mare 10.50 Auto Club 11.30 Casa mea 12.00 Serial. Frumoasele şcolii 12.50 Jurnalul de prînz 13.00 Emisiune de divertisment 15.00 Debut 50 Plus 16.15 Alege muzica! 16.45 Ora planetei 17.05 Teleenciclopedia 18.05 Ora G 19.00 Jurnal 19.25 România în presa lumii 19.30 Ghici cine vine la tine 21.00 Serial. Amy 21.50 Jurnalul de noapte 22.00 Telecinemateca. Mahler 23.00 Debut 50 plus (R) 1.15 Jurnal (R) 1.45 Ora G (R) 2.45 Auto Club (R) 3.25 Poveşti la drumul mare (R) 3.50 Emisiune de divertisment (R).

Duminică 8 iulie
6.00 Ceasul deşteptător 7.00 Universul credinţei! 8.00 Desene animate 8.30 Laboratorul fantastic 9.30 Viaţa satului 11.15 Tezaur folcloric 12.05 De luni pînă duminică 12.50 Jurnalul de prînz 13.00 Emisiune de divertisment 15.00 Serial. Acţiune, motor! 15.45 Bravo, Bravissimo! 17.15 Film. Operaţiunea elefantul 19.00 Jurnal 19.25 Agenda Europeană 19.30 Film. Zadarnicele chinuri ale dragostei 21.10 O vară... cu cîntec 22.30 Jurnalul de noapte 23.30 Bravo, Bravissimo (R) 1.00 Jurnal (R) 1.30 Tezaur folcloric (R) 2.20 Ghici cine vine la tine? (R) 3.50 Emisiune de divertisment (R).

TVR 2

Luni 2 iulie
6.00 Ferma (R) 7.05 Desene animate (R) 7.30 Desene animate (R) 8.20 Serial (R). În direct 8.50 Serial. S Club 7 la Miami 9.15 Serial (R). Tată, am încurcat-o! 9.45 Ştiri 9.50 Film (R). Mamă, tata e deprimat! 11.20 Clepsidra cu imagini 11.50 Serial. Domnişoara Andrea 12.40 Răscruci (R) 13.15 Desene animate 14.30 Ştiri 14.40 Toţi, împreună 15.45 Oprirea obligatorie 16.00 Serial. Tată, am încurcat-o! 16.30 Afaceri la cheie (R) 17.00 Spectacolul lumii (R) 17.30 Telejurnal TVR 2 17.40 Camera de gardă 18.10 Desene animate 19.00 Serial. În mijlocul furtunii 19.50 Sport plus 21.00 Serial. Scurte povestiri cinematografice 21.25 Ştiri 21.30 Teatrul Naţional de Televiziune prezintă: O întîmplare 22.40 Teatru ţigănesc 23.25 Ştiri bancare şi bursiere 23.30 TVM Mesager 0.10 Serial (R). S Club 7 la Miami 0.35 Trupa DP2 (R) 2.05 O altă dimensiune (R) 2.55 Serial (R). Scurte povestiri cinematografice 3.25 Bărbaţi, la cratiţă! (R) 4.25 Tradiţii (R) 4.55 Medalion de interpret (R) 5.25 Atlas.

Marţi 3 iulie
6.00 Serial (R). Domnişoara Andrea 6.50 Poftă bună cu Petrişor! 7.05 Desene animate (R) 7.35 Desene animate (R) 8.00 Prietenii lui Piticot (R) 8.50 Serial. S Club 7 la Miami 9.15 Serial (R). Tată, am încurcat-o! 9.40 Ştiri 9.45 Sport plus (R) 11.00 Serial (R). În mijlocul furtunii 11.50 Serial. Domnişoara Andrea 12.40 Tribuna partidelor parlamentare 13.10 Desene animate 14.00 Tenis – Turneul de la Wimbledon 17.40 Telejurnal TVR 2 17.40 Toţi, împreună 18.30 Desene animate 19.00 Serial. În mijlocul furtunii 20.00 Film. Lunga călătorie cu trenul 21.30 Ştiri 21.35 Serial. Stăpînul animalelor 22.20 Patrimoniu 23.05 Din goana trenului 23.30 Ştiri bancare şi bursiere 23.35 TVM Mesager 0.05 Serial (R). S Club 7 la Miami 0.30 Tenis – Turneul de la Wimbledon (R) 4.00 Video-clipuri 4.15 Film (R). Lunga călătorie cu trenul.

Miercuri 4 iulie
6.00 Serial (R). Domnişoara Andrea 6.50 Poftă bună cu Petrişor! 7.05 Desene animate (R) 7.35 Toţi, împreună 8.35 Microrecital (R) 8.50 Serial. S Club 7 la Miami 9.15 Arta apărării (R) 9.45 Ştiri 9.50 Serial (R). Stăpînul animalelor 10.35 Din goana trenului (R) 11.00 Serial (R). În mijlocul furtunii 11.50 Cronici votive (R) 13.10 Desene animate 14.00 Tenis – Turneul de la Wimbledon 17.30 Telejurnal TVR 2 17.40 Toţi, împreună 18.30 Desene animate 19.00 Serial. În mijlocul furtunii 19.50 Cinematograful de artă. Viaţa la 17 ani 21.30 Ştiri 21.35 Serial. Stăpînul animalelor 22.20 Mit şi istorie 22.50 Clepsidra cu imagini 23.15 Video-clipuri (R) 23.30 Ştiri bancare şi bursiere 23.35 TVM Mesager 0.05 Serial (R). S Club 7 la Miami 0.30 Tenis – Turneul de la Wimbledon (R) 4.00 Veni, Video, Vici! 4.15 Cinematograful de artă (R). Viaţa la 17 ani.

Joi 5 iulie
6.00 Serial (R). Domnişoara Andrea 6.50 Veni, Video, Vici! (R) 7.05 Desene animate 7.30 Desene animate (R) 8.20 Arca lui Noe (R) 8.50 Serial. S Club 7 la Miami 9.15 Paradisul de lîngă noi (R) 9.45 Ştiri 9.50 Serial (R) Stăpînul animalelor 10.35 Veni, Video, Vici! (R) 10.50 Serial (R). În mijlocul furtunii 11.45 Serial. Domnişoara Andrea 12.40 Tribuna partidelor parlamentare 13.10 Desene animate 14.00 Tenis – Turneul de la Wimbledon 17.30 Telejurnal TVR 2 17.40 Serial. Captiv în viitor 18.30 Desene animate 19.00 Documentar 19.30 Pragul de sus 21.00 Serial. Familia Porter 21.30 Ştiri 21.35 Serial. Captiv în viitor 22.25 Teatrul TV prezintă. Memoria teatrului 23. Ştiri bancare şi bursiere 23.30 TVM Mesager 0.10 Serial (R). S Club 7 la Miami 0.35 Tenis – Turneul de la Wimbledon (R) 3.55 Documentar (R) 4.25 Pragul de sus (R).

Vineri 6 iulie
6.00 Serial (R). Domnişoara Andrea 6.50 Poftă bună cu Petrişor! 7.05 Desene animate 7.30 Desene animate (R) 8.20 Preţul succesului (R) 8.50 Serial. S Club 7 la Miami 9.15 Serial (R). Familia Porter 9.45 Ştiri 9.50 Serial (R). Captiv în viitor 10.40 Afaceri la cheie (R) 11.10 Oprirea obligatorie (R) 11.25 Camera de gardă (R) 12.00 Serial. Domnişoara Andrea 12.50 Euro. doc 13.10 Desene animate 14.00 Tenis – Turneul de la Wimbledon 17.30 Telejurnal TVR 2 17.40 Serial. Casa visurilor 18.30 Desene animate 19.00 Televiziunea, dragostea mea! 20.00 D'ale lu' Mitică 21.00 Serial. Familia Porter 21.30 Ştiri 21.35 Film. Arta de a muri 23.10 Veni, Video, Vici! 23.25 Ştiri bancare şi bursiere 23.30 TVM Mesager 0.10 Serial (R). S Club 7 la Miami 0.35 Tenis – Turneul de la Wimbledon (R) 3.20 D'ale lu' Mitică (R) 4.20 Serial (R). Casa visurilor 5.05 Serial (R). Familia Porter 5.35 Euro. doc (R).

Sîmbătă 7 iulie
6.00 Serial (R). Domnişoara Andrea 6.50 Veni, Video, Vici! (R) 7.05 Răscruci! 7.35 Călătoriile lui Ics 8.05 On line 8.35 Universul cunoaşterii 9.35 Arta apărării 10.05 Serial. În direct 10.35 Serial. Wishbone 11.00 Desene animate 11.30 Arca lui Noe 12.05 Surprizele ştiinţei 13.00 Ştiri 13.05 Atlas 13.40 Călătorind prin ţară 14.10 Bărbaţi, la cratiţă! 15.00 Tenis – Turneul de la Wimbledon 18.00 Telejurnal TVR 2 18.10 Documentar 19.45 Cinematograful, o istorie vie 20.30 Serial. Scurte povestiri cinematografice 21.00 Supranaturalul 22.00 Ştiri 22.05 Despre viaţă şi sex 22.50 Film (R). Arta de a muri 0.25 TVM Mesager 0.05 Tenis – Turneul de la Wimbledon (R) 3.50 Despre viaţă şi sex (R) 4.35 Supranaturalul (R) 5.30 Serial (R). Wishbone.

Duminică 8 iulie
6.00 Surprizele ştiinţei (R) 6.50 Serial (R). În direct 7.25 Tradiţii 8.00 Medalion de interpret 8.30 Ferma 9.30 Cronici votive 10.05 Serial. În direct 10.30 Desene animate 10.45 Prietenii lui Piticot 11.30 Serial. Atenţie la neatenţie! 12.30 Spectacolul lumii 13.00 Ştiri 13.05 Paradisul de lîngă noi 13.35 Marele pod Seto 14.20 Pop Club 15.00 Tenis – Turneul de la Wimbledon 18.00 Telejurnal TVR 2 18.10 Serial. Mike Hammer – detectiv particular 19.00 Film. Însoţitorul 20.30 Film. Vara la marginea oraşului 22.05 Ştiri 22.15 Film. Născut în America 24.00 TVM Mesager 0.30 Film (R). Glasul sîngelui 2.05 Serial (R). Scurte povestiri cinematografice 2.25 Film (R). Născut în America 4.15 Cinematograful, o istorie vie (R) 5.00 Serial (R). Atenţie la neatenţie!

ÎN LIMBA MATERNĂ
emisiune radiofonică în limba română

2 IULIE, LUNI (redactor: Petru Cîmpian)
10.30: Introducere, cuprins 10.35: Ştiri şi informaţii, date meteo 10.45: Evenimente calendaristice 10.50: Interviuri, reportaje din viaţa românilor din Ungaria 11.00: Montaj de muzică populară – redactor: Gelu Stan din Timişoara 11.30: Buletin informativ, date meteo 11.40: Interviuri, reportaje din viaţa românilor din Ungaria 11.55: Încheiere.

3 IULIE, MARŢI (redactor: Petru Cîmpian)
10.30: Introducere, cuprins 10.35: Ştiri şi informaţii, date meteo 10.40: Evenimente calendaristice 10.45: Interviuri, reportaje din viaţa românilor din Ungaria 11.30: Buletin informativ, date meteo 11.45: Engleza pe înţelesul tuturor – curs de limbă engleză 11.55: Ştirile zilei pe scurt, încheiere.

4 IULIE, MIERCURI (redactor: Adam Bauer)
10.30: Introducere, cuprins 10.35: Ştiri şi informaţii, date meteo 10.45: Evenimente calendaristice 10.50: Interviuri, reportaje din viaţa românilor din Ungaria 11.30: Buletin de ştiri, date meteo 11.40: Sport – rubrica lui Adam Bauer 11.53: Avanpremiera „Ecranul Nostru" 11.55: Ştirile zilei pe scurt, încheiere.

5 IULIE, JOI (redactor: Iulia Kaupert)
10.30: Introducere, cuprins 10.35: Ştiri şi informaţii, date meteo 10.45: Evenimente calendaristice 11.00: „Cuvinte potrivite" – emisiune dialog de cultivare a limbii române 11.15: Interviuri, reportaje din viaţa românilor din Ungaria 11.30: Buletin de ştiri, date meteo 11.45: Nota săptămînii de Edda Illyés 11.55: Ştirile zilei pe scurt, încheiere.

6 IULIE, VINERI (redactor: Eva Iova)
10.30: Introducere, cuprins 10.35: Ştiri şi informaţii, date meteo 10.45: Evenimente calendaristice 10.50: Revista presei „Foaia românească" 10.52: Avanpremiera „Ecranul nostru" 11.00: Magazinul „De la 14 la 18 – liceenii" 11.30: Buletin de ştiri, date meteo 11.40: Actualităţi la românii din Banatul Sîrbesc – relatează Cornel Mata din Vîrşeţ 11.50: Ştiri şi curiozităţi din România – relatează Simona Pele din Timişoara 11.55: Ştirile zilei pe scurt, încheiere.

7 IULIE, SÎMBĂTĂ (redactor: Monica Rocsin)
14.30: Introducere, cuprins, evenimente calendaristice 14.40: Programul bisericilor ortodoxe şi al adunărilor baptiste 14.50: Recomandări culturale 15.00: Party Time – magazin de muzică uşoară 15.30: Interviuri, reportaje din viaţa românilor din Ungaria 15.58: Încheiere.

8 IULIE, DUMINICĂ (redactor: Monica Rocsin)
14.30: Introducere, cuprins, evenimente calendaristice 14.40–15.30: Retrospectiva săptămînii (spicuiri din interviurile şi reportajele difuzate pe parcursul săptămînii) 15.30: Emisiune religioasă ortodoxă 15.55: Încheiere.

(Nu răspundem pentru eventualele modificări în programele radio!)

În fiecare seară, între orele 19.00–19.30 se prezintă emisiunea românească, difuzată pe ţară. Sumarul acesteia este compus din actualităţile zilei şi reportaje, interviuri din viaţa comunităţii noastre, respectiv relatări din viaţa şcolilor româneşti.

Emisiunea de seară, difuzată pe ţară, pe lîngă frecvenţele de 66,29 MHz şi 66,14 MHz, poate fi ascultată şi pe undele occidentale, pe frecvenţele locale ale studiourilor regionale.

Radio Calypso, Budapesta 873 kHz, Radio Debreţin 91,4 MHz, Radio Seghedin 93,1 MHz

Ecranul nostru
4 iulie 2001 (m1 ora 13.25)
Reluare: 7 iulie 2001 (m2 ora 10.35)

Programul prevăzut al săptămînii viitoare:

Emisiunea românească a Televiziunii Maghiare va difuza săptămîna viitoare un film portret despre tînărul regizor de filme Cornel Mîndruţău. Filmul a fost pregătit încă de anul trecut pentru Magazinul Együtt. Din acesta vom afla, printre altele, despre originea tînărului artist, îl vom cunoaşte pe tatăl regizorului, care va povesti întîmplări din viaţa familiei. Tînărul regizor ne va destăinui cum l-a influenţat în cariera artistică faptul că provine dintr-o familie românească, de religie ortodoxă, ce rol a avut în formarea personalităţii lui faptul că în familie a avut şi un bunic şi un unchi preot.

Realizator: **Aurel Becan**

ESENŢA MIŞCĂRII
În Ungaria
în două localităţi:
la Bichişciaba şi la Nagylak

Emisiunea în limba română
24 de ore din 24
pe 756 kHz
Internet: www.rri.ro
e-mail: ro@rri.ro
Tel./fax: 00401-3142118

Vindem ţiglă
„Jamina Polca"
(2800 de buc.)
la un preţ convenabil.
Ţigla este nou-nouţă,
în ambalaj original.
Telefon: 66/463-079

FM 92,1 MHz STEREO RADIO
VOCEA EVANGHELIEI ORADEA
3700 Oradea Str. Cuza Vodă nr. 85.
Tel. 59-430552, Fax.: 59-427372
E-mail: inbox@rve.net
– muzică – ştiri locale şi BBC – emisiuni pentru orice vîrstă
Ascultaţi RVE non stop şi pe Internet la:
http://www.rve.net
TRANS WORLD RADIO – ROMÂNIA
(Radio Vocea Evangheliei pentru Europa)
AM 1548 KHz zilnic, ora 21.15–21.45
SW 31 şi 49 m – vineri: 18.30–18.45 – sîmbătă: 18.00–18.45 – duminică: 18.30–18.45

Înstrăinarea clădirilor din Curtea Gojdu continuă

Se va găsi aici cel mai mare salon fitness din Budapesta

Bugetul renovării clădirilor Curţii Gojdu din plin centrul Budapestei atinge suma de 10 miliarde de forinţi. Cifra a fost anunţată recent în presă de către firma particulară despre care se ştia că ar fi cumpărat acum un an imobilul de la Primăria sectorului VII pentru 800 de milioane de forinţi. În luna mai 2001, în urma şedinţei închise a Autoguvernării pe teritoriul căreia se află Curtea Gojdu, s-a aflat despre modificarea contractului de cumpărare-vînzare a complexului. Conform noii înţelegeri, cumpărătorul ar fi plătit mai mult decît suma hotărîtă iniţial, cu condiţia să intre de pe acum în posesia tuturor clădirilor complexului.

Clădirile Curţii Gojdu – şase clădiri imense legate prin curţile lor între străzile Király, Dob şi Holló din Budapesta – au fost ridicate cu o sută de ani în urmă de către reprezentanţa Fundaţiei Gojdu. Din chiria complexului s-a asigurat îndeplinirea celor rînduite de *Emanuil Gojdu*. Marele mecena al culturii româneşti a lăsat în testamentul său din 1869 ca din averea sa imensă să fie sprijiniţi tinerii studioşi români de credinţă răsăriteană ortodoxă din Ardeal şi Ungaria. Fundaţia Emanuil Gojdu a acordat mai multe sute de burse tinerilor studioşi, printre alţii lui *Victor Babeş, Octavian Goga* sau *Traian Vuia*.

Fundaţia Emanuil Gojdu şi românii din Ungaria

Au devenit bursierii Fundaţiei şi tinerii din Apateu, Cenadul Unguresc sau Micherechi. *Dr. Maria Berényi*, directoarea Institutului de Cercetări al Românilor din Ungaria, autoarea importantei cărţi scoase în 1995 despre istoria Fundaţiei Gojdu, constată că *„în ajunul primului război mondial, Fundaţia Gojdu devenise una din cele mai mari fundaţii de drept privat din Austro-Ungaria, cu ajutorul căreia în a doua jumătate a veacului XIX s-a format o intelectualitate numeroasă. Timp de 50 de ani a avut un important rol în activitatea şi viaţa culturală românească din Ungaria"*. Fundaţia mai avea de administrat bunuri imobiliare şi în alte părţi, însă dintre toate acestea, clădirile din Curtea Gojdu din Budapesta constituiau cea mai importantă parte a averii Fundaţiei. În 1900, aceeaşi fundaţie a asigurat loc de funcţionare pentru Biserica Ortodoxă Română din Budapesta, unde se află şi în prezent, în strada Holló nr. 8.

Fundaţia Gojdu funcţionase aşa cum a gîndit-o Emanuil Gojdu pînă la izbucnirea primului război mondial. După trasarea noilor frontiere dintre Ungaria şi România, marile puteri au stabilit, în 1920, la Trianon, ca Ungaria să restituie proprietarilor toate fundaţiile. Bunurile Fundaţiei Gojdu – aflăm din lucrarea amintită a Mariei Berényi – trebuiau împărţite între românii ortodocşi în următoarele proporţii: 90% pentru cei din România, 6% pentru cei din Iugoslavia şi Cehoslovacia, şi 4% pentru ortodocşii români din Ungaria. Pe baza acestei decizii, în urma tratativelor dintre guvernele Ungariei şi României, s-a semnat un acord, care a fost ratificat de parlamentul României în 1938, iar de către parlamentul Ungariei la 20 iunie 1940. Toate acestea s-au întîmplat cu doar două luni înainte de anunţarea dictatul de la Viena, la 30 august 1940. Evenimentul a schimbat şi soarta patrimoniului Fundaţiei Gojdu.

Biserica ortodoxă, singura proprietate românească din Curtea Gojdu

După cel de-al doilea război mondial, guvernele noi de la Budapesta şi Bucureşti au semnat în 1952 un acord prin care ambele părţi renunţau la orice pretenţie imobiliară de pe teritoriul celeilalte ţări. Statul maghiar, alături de alte bunuri private din ţară, în 1953 confiscă şi clădirile Curţii Gojdu. În urma schimbărilor politice de după 1990, bunurile imobiliare de stat de pe teritoriul diferitelor autoguvernări locale trec în posesia primăriilor de sector. Pe baza unei legi din 1992, statul maghiar despăgubeşte bisericile, acordîndu-le o recompensă parţială pentru acel imobil, care servise în momentul naţionalizării scopurilor religioase. Bisericii Ortodoxe Române din Budapesta i se recunoaşte în 1993 dreptul la despăgubire la 2000 de m^2 în clădirile Curţii Gojdu, şi primeşte în posesie lăcaşul de cult şi două aripi a clădirii din strada Holló nr. 8 cu o suprafaţă de 980 de m^2, iar ca despăgubire a diferenţei de suprafaţă obţine 43 de milioane de forinţi. Banii asiguraţi în acest fel sînt cheltuiţi în 1996 pentru construirea clădirii Vicariatului de atunci, Episcopiei de azi din Giula.

Capela Bisericii Ortodoxe Române din Budapesta, rămasă singura proprietate românească în Curtea Gojdu, se găseşte azi în ruine, asemănător celorlalte clădiri din împrejur. Din bugetul de stat s-a asigurat în 1999 o sumă mai importantă, 9 milioane de forinţii pentru executarea lucrărilor de renovare a capelei româneşti. Acest sprijin a fost suficient însă doar pentru schimbarea acoperişului bisericii. Episcopia din Giula a elaborat un plan bugetar din care reiese că lucrările de renovare de la Biserica Ortodoxă Română din Budapesta costă 130 de milioane de forinţi. Din acest fond s-ar realiza doar reconstrucţia capelei, a încăperilor alăturate casei parohiale şi a sediului din Budapesta al episcopului Bisericii Ortodoxe Române din Ungaria. În anul 2000, singura subvenţie obţinută de biserica română din Budapesta pentru lucrările de renovare a fost donaţia de 1000 USD primiţi din partea Universităţii „Vasile Goldiş" din Arad. Dealtfel, aceasta este unica instituţie din România care a acordat pînă la ora actuală vreun ajutor bănesc în scopul refacerii capelei budapestane.

Mircea Geoană în Curtea Gojdu

În acest an, Guvernul Ungariei a decis despre o subvenţie de 4 milioane de forinţi acordaţi pentru continuarea lucrărilor de renovare de la capelă. În primăvara lui 2001, *Petru Cordoş*, ambasadorul României la Budapesta a purtat convorbiri la Ministerul Patrimoniului Naţional cu secretarul de stat *Semjén Zsolt*, solicitînd o atenţie mai mare din partea administraţiei maghiare pentru a schimba condiţiile umilitoare în care funcţionează la ora actuală biserica românească din capitala Ungariei.

Cu ocazia primei vizite în Ungaria a ministrului de externe al României, *Mircea Geoană* cere ca în programul său, de nici o zi întreagă la Budapesta, să poată trece şi pe la Capela din Curtea Gojdu. Ambasadorul Petru Cordoş a purtat tratative privitoare la problema Bisericii Ortodoxe Române din Budapesta şi cu *Báthory János*, preşedintele Oficiului pentru Minorităţile Naţionale, care s-a pronunţat în mod pozitiv în vederea asigurării unor fonduri mai serioase acordate pentru renovarea bisericii, mai cu seamă, pentru că în 2001 Oficiul sprijinise deja cu 2 milioane de forinţi lucrările de renovare de la Biserica Ortodoxă Română din Apateu. La Oficiu există depuse documentele înaintate de Episcopia din Giula privitoare la obţinerea subvenţiei pentru continuarea lucrărilor de la biserica din Budapesta, dar s-a cerut ca lucrările de mare anvergură să fie împărţite pe etape, ca în acest fel să poată fi distribuite şi fondurile disponibile. La Oficiu însă n-a sosit încă acest document solicitat, astfel nu s-a putut decide nici despre subvenţie.

În jurul capelei româneşti din Curtea Gojdu, restul clădirilor sînt părăsite de mai mulţi ani. Noul proprietar al imobilului promite că pînă la finele anului 2002 va schimba totul. Complexul este considerat monument istoric. Lucrările pot fi executate numai pe baza unor permisiuni speciale, păstrînd caracterul original al clădirilor. Firma particulară doreşte să amenajeze aici 172 de apartamente de lux, pe care să le vîndă unor noi proprietari. Conform planurilor, în Curtea Gojdu va funcţiona un salon fitness, cuprinzînd trei etaje, cu piscină, saună, un întreg complex de recreaţie a cărei realizare va costa 1,5 miliarde de forinţi. Noii proprietari ai clădirilor Curţii Gojdu planifică să investească aici 10 miliarde de forinţi.

-iova-

FOAIA românească
29 IUNIE 2001
www.foaia.com

Săptămînal al românilor din Ungaria. Editat de Editura de presă şi cărţi „NOI". Director: Eva Iova. Colectiv redacţional: Edda Illyés, Ştefan Oroian. Tehnoredactare computerizată: Kovács Sándor. Editura şi redacţia: **5700 Giula, str. Dózsa Gy. nr. 8., Pf. 95.** Telefon: **(66) 463-152, 361-789** Fax: **(66) 463-152,** E-mail: **foaia@matavnet.hu, foaia@freemail.hu** Editor responsabil: Dr. Ioan Ciotea, preşedinte, Uniunea Culturală a Românilor din Ungaria, 5700 Giula, str. Dózsa Gy. nr. 8. Tiparul: Mozi Nyomda Bt. 5600 Békéscsaba, Luther u. 5/B Director: Garai György. Index: 25291. ISSN 1418-8341. Abonamente la Foaia românească în judeţele Bács-Kiskun, Bichiş şi Ciongrad se efectuează la oficiile poştale, iar în celelalte judeţe la adresa redacţiei atît personal, cît şi prin cec poştal. Abonamentele în anul 2001: **3** luni **520** forinţi; **6** luni **1040** forinţi; **1** an **2080** forinţi.
A hetilap megjelenését a **„Magyarországi Nemzeti és Etnikai Kisebbségekért"** Közalapítvány biztosítja. Apariţia săptămînalului este asigurată de Fundaţia Publică **„Pentru Minorităţile Naţionale şi Etnice din Ungaria".**